

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Інституту управління, психології та безпеки

Кафедра практичної психології

**ОСОБИСТІСНА ЗРІЛІСТЬ СТУДЕНТІВ – ПСИХОЛОГІВ ЯК ЗАПОРУКА
ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

кваліфікаційна робота

здобувача вищої освіти

освітнього ступеня «бакалавр»

Софії ОЛЯРЧУК

4 курс денної форми навчання

спеціальність 053 «Психологія»

ОПП «Психологія»

Науковий керівник:

викладач кафедри практичної психології

Андріана ЛЕГКА

Рецензент:

кандидат психологічних наук, доцент

Ольга УГРИН

Кваліфікаційна робота допущена до захисту

« ___ » _____ 2023 р., протокол № ___

Т.в.о. завідувача кафедри практичної психології

доктор психологічних наук, доцент

_____ **Євген КАРПЕНКО**

Львів

2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ	6
1.1. Соціально-психологічна природа особистісної зрілості	6
1.2. Взаємозв'язок між особистісною зрілістю і професійною діяльністю студентів-психологів у науковій літературі	15
1.3. Особистісні та професійні якості студента-психолога	19
Висновок до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ РІВНІВ ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ.....	26
2.1. Складання програми емпіричного дослідження	26
2.2. Обґрунтування вибору методик та інтерпретація результатів дослідження	30
2.3. Аналіз результатів дослідження щодо рівня особистісної зрілості студентів – психологів та її впливу на професійну діяльність	41
Висновок до розділу 2	46
ВИСНОВОК	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
ДОДАТКИ	58

ВСТУП

Актуальність дослідження. Особистісна зрілість є ключовою компетенцією для будь-якого фахівця в будь-якій галузі, але в психології, де спілкування з людьми відіграє важливу роль, вона набуває особливої ваги. Студенти-психологи, які займаються вивченням психології і в майбутньому планують працювати в цій сфері, повинні мати високий рівень особистісної зрілості, щоб забезпечити ефективність своєї професійної діяльності. Особистісна зрілість студентів-психологів включає в себе такі якості, як самоконтроль, вміння приймати рішення, емоційна стабільність, вміння працювати в команді, готовність до викликів і відповідальність. Ці якості допоможуть студентам-психологам розуміти своїх клієнтів краще, виявляти їх потреби та емоційний стан, а також бути ефективними в праці з різними групами.

Особистісна зрілість студентів-психологів може вплинути на їх здатність до самовдосконалення та професійного розвитку. Студенти, які мають високий рівень особистісної зрілості, зазвичай більш відкриті до нових ідей та підходів у психології, більш активні в професійній спільноті та готові до постійного професійного зростання. Для того щоб студенти-психологи могли досягти успіху в своїй професійній діяльності, важливо, щоб вони розвивали свою особистісну зрілість. Це можна зробити через різні методи, такі як взаємодія з досвідченими психологами, участь у тренінгах та семінарах, самостійне вивчення та самовдосконалення. Навчання в університеті може також допомогти студентам розвивати свою особистісну зрілість, включаючи спілкування з колегами та професорами, участь у групових проектах та дослідженнях, та практичні вправи зі спілкування.

Проблема особистісної зрілості знайшла своє відображення в психологічних концепціях соціалізації індивідуалізації особистості Г.М.Андрєєвої, М.І.Бобньової, І.С.Кона, Б.Д.Паригіна, А.В.Петровського, Д.І.Фельдштейна, Е.Еріксона; соціальних установок і ціннісних відносин

(В.Н.Мясищев, Ш.А.Надірашвілі, В.А.Ядов); в теоретичних уявленнях про особистісну зрілість у вітчизняній і зарубіжній психології (А.Г.Асмолов, Б.С.Братусь, В.П.Зинченко, В.С.Мухіна, В.А.Петровський, А.Маслоу, К.Роджерс, В.Франкл, Е.Фромм); в розробці методів активного соціально психологічного навчання (Ю.Н.Ємельянов, Є.С.Кузьмін).

Метою даного дослідження є вивчення рівня особистісної зрілості студентів-психологів та її впливу на ефективність їх професійної діяльності.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Проаналізувати наукові джерела щодо особистісної зрілості та її компонентів.
2. Розробити методику вимірювання рівня особистісної зрілості студентів-психологів.
3. Провести дослідження рівня особистісної зрілості студентів-психологів та їх ефективності в професійній діяльності з використанням розробленої методики.
4. Проаналізувати залежність між рівнем особистісної зрілості та ефективністю професійної діяльності студентів-психологів.
5. Сформулювати рекомендації для підвищення рівня особистісної зрілості студентів-психологів.

Об'єктом дослідження є особистісна зрілість.

Предметом дослідження є особистісна зрілість студентів-психологів та її вплив на ефективність професійної діяльності.

Гіпотеза дослідження полягає у тому, що студенти-психологи з вищим рівнем особистісної зрілості мають більшу ефективність в професійній діяльності, порівняно зі студентами з низьким рівнем особистісної зрілості. Також можливо, що існує певний вплив факторів, таких як вік, стать, досвід роботи, на рівень особистісної зрілості та ефективність професійної діяльності студентів-психологів.

Теоретична цінність дослідження полягає у розкритті змісту поняття «особистісна зрілість», виявленні її компонентів та впливу на професійну діяльність студентів-психологів. Результати дослідження можуть бути корисні для викладачів психології та студентів-психологів.

Практична цінність дослідження полягає у можливості використання його результатів для підвищення рівня особистісної зрілості студентів-психологів та покращення ефективності їх професійної діяльності.

Методи та методики дослідження. Під час проведення емпіричного дослідження використовувався опитувальник особистісної зрілості (ОЗО) О. С. Штепи, особистісний опитувальник А. Т. Джерсайлда, методика діагностики реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С. С. Бубнова.

Наукова новизна дослідження полягає у встановленні залежності між рівнем особистісної зрілості студентів-психологів та ефективністю їх професійної діяльності.

Структура роботи. Робота складається з вступу, двох розділів, висновків до розділів, загального висновку, списку використаних джерел (55 найменувань), 6 додатків. Повний обсяг роботи становить 67 сторінок, основного тексту 48 сторінок. Робота містить 5 рисунків на 5 сторінках основного тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

1.1. Соціально-психологічна природа особистісної зрілості

Проблема соціальної зрілості особистості розглядається багатьма суспільними науками як предмет дослідження. До них відносяться психологія, соціологія та інші. Вчені вважають, що ми можемо повністю вивчити кожне явище, тільки досконально вивчивши його. Тобто дослідник завжди повинен враховувати бажану (ідеальну) модель та небажану (антиідеальну) модель для повноти. Точно так само в повсякденному житті і під час виконання відповідального завдання ми зазвичай заздальгідь програємо як свою перемогу, так і можливу поразку. Тому важливо уважно вивчити "недоліки", антиідеальні. Таким чином, роль антиідеала у вивченні соціальної та професійної зрілості особистості дуже значуща: необхідно представити модель соціально незрілої особистості, щоб запобігти можливим негативним наслідкам при формуванні психологічної зрілості особистості.

Однак справжня психологічна наука розглядає соціальну зрілість особистості як фундаментальну наукову проблему. Але що мається на увазі під "людською зрілістю"? Єдиного визначення цього поняття не існує. До цих пір вчені обговорюють об'єктивні критерії того, як вони визначають зрілість людини.

За словами на думку Ананьєва, саме ці відмінності призвели до того, що в психологічній літературі термін "зрілість" поступово замінюється терміном "дорослість" [1-2].

Однак ця заміна, покликана прояснити ситуацію, насправді створює ще більшу термінологічну плутанину. Очевидно, що навіть на індивідуальному рівні терміни "зрілість" і "доросле життя" не є повністю синонімічними. І ще більше вони розходяться, коли мова заходить про доросле життя і трудової (предметно-діяльнісної) зрілості. Таке ж відмінність має місце і на особистісному рівні, при вивченні особистості.

Отже, ці терміни визначають різні поняття. Використання терміна "дорослість" у значенні "зрілість" також неприйнятне, оскільки така заміна

виключає проблему" зрілості " як таку з галузі наукових досліджень. В рамках парадигми проблема зрілості може бути вирішена на індивідуальному рівні.

Що стосується іншої системи понять, то ми можемо мати на увазі наступне інтелектуальна зрілість, емоційна зрілість та особистісна зрілість. В обох системах, як і в будь-якій іншій парадигмі, існує об'єктивна реальність, що позначається терміном "особистісна зрілість". А саме, найважчим і невідомим з усіх аспектів зрілості.

Визнаючи зрілість основним системоутворюючим показником розвитку особистості, її якісною характеристикою (якість - це результат певного процесу), ми не можемо не погодитися з тим, що інтегративний характер процесу розвитку особистості проявляється в її соціальній поведінці, соціальній орієнтації, соціальних оцінках і способах розвитку. виявляється, це соціальний вибір.

У сучасних психологічних дослідженнях виділяють кілька типів зрілості: особистісну, соціальну, професійну, академічну, громадянську і правову.

Термін "особистісна зрілість", на думку Г.Олпорт [30], має на увазі формування власних функцій (або інтегративних аспектів особистості), свободу, що виражається у відповідальному самовизначенні, ініціативи або Цілепокладання, цілісну життєву філософію або світогляд, засноване на певній системі цінностей.

Розглядаючи концептуальні основи академічної зрілості як інтегральної цінності і показника готовності людини до професійної діяльності, можна відзначити, що академічною зрілістю можна назвати здатність людини діяти гармонійно і самостійно, реалізуючи систему цінностей і її структуру, відповідну очікуванням суспільства. Академічна зрілість студентів розглядається в дослідженні як невід'ємна цінність, яку ми розуміємо як стан, до якого спрямовані прагнення, що відповідають нашим потребам. При такому підході цінністю можуть бути характеристики, авторитет, знання, Краса; позитивна

оцінка об'єктів навколишнього світу, що відображає схвалення їх властивостей, критеріїв, на підставі яких об'єкти і явища оцінюються позитивно [8].

Термін "соціальна зрілість" містить найбільш загальні уявлення про соціальні характеристики людини, соціальні функції, які він виконує, і ступеня володіння соціальною сутністю індивіда.

Західні психологічні теорії розглядають феномен "соціальної зрілості" як:

- виявлення самореалізації, власної індивідуальності, унікальності (А. Маслоу);
- результат індивідуального самовизначення, що виявляється щодо способу життя (К. Хорні);
- розуміння та інтерпретація соціального середовища, життєвих подій (А. Кардинал, Р. Харре).

Зарубіжні психологи розглядають соціальну зрілість як результат індивідуального самовизначення.

Соціальна зрілість-це орієнтація людини на поведінку в суспільстві, яка має на увазі здатність приймати самостійні і відповідальні рішення, визначати власний життєвий шлях, прагнути до саморозвитку і самовдосконалення. При такому підході основними компонентами соціальної зрілості є: розвинений когнітивний досвід, критичне мислення, готовність до співпраці, терпимість, відповідальність, самоповага, які деталізуються в самостійній пізнавальній діяльності, свідомому виборі професії, особистому образі

життя. життя, організації власного дозвілля і підтримки свого здоров'я [6].

Досліджуючи феномен "соціальної зрілості", в зміст включає активну життєву позицію, досягнення єдності виховання і самовиховання, а також прагнення до того, щоб індивід якомога швидше

досяг соціальної зрілості. На його думку, модель соціальної зрілості - це співвідношення самореалізації та соціальної відповідальності. Дослідник зазначає, що соціальна зрілість проявляється в соціальній активності,

соціальному самовизначенні, соціальній відповідальності [18].

На думку В. Радули, соціальна зрілість - це процес розкриття і розвитку потенційних здібностей особистості і гарантує формування у особистості таких якостей, які роблять істотний вплив на її саморегуляцію

Вести себе.

Долар, автор шкали соціальної зрілості, визначається рівнем особистої незалежності та відповідальності. Особиста незалежність - це здатність індивіда самостійно вирішувати свої справи, самостійно регулювати свої соціальні відносини. Соціальна відповідальність-це відповідальність за себе, за інших і за суспільство.

На думку І. Кона, соціальна зрілість особистості-це поняття, яке консолідує одне з головних досягнень процесу освіти і виховної роботи в сім'ї, школі, соціальному середовищі і суспільстві в цілому. Соціальна зрілість розглядається як стабільна якість особистості, яка

характеризується цілісністю, передбачуваністю і соціальною спрямованістю поведінки у всіх сферах життя. Зріла особистість-це людина, активно володіє своїм оточенням, що володіє стійким єдністю особистісних якостей і ціннісних орієнтацій і здатний правильно сприймати людей і самого себе [12].

Ф.Р. Філіппов зазначає, що соціальна зрілість - це об'єктивно необхідна стадія особистісного розвитку, що характеризується досягненням людиною незалежної соціальної позиції. Рівень освіти, який визначається професійними і соціальними вимогами, забезпечує реалізацію його громадянських прав і обов'язків, засвоєння, інтеграцію етичних норм і цінностей класу, соціальної групи, суспільства в цілому, традицій і духовних багатств Національної і загальнолюдської культури.

К. К. Платонов використовує термін "мінімальна соціальна зрілість особистості" і визначає її як стадію особистісного розвитку, появи соціальних

норм, що визначають здатність свідомо, активно і самостійно брати участь в житті суспільства, прагнення до додаткового, максимально можливого в ідеологічному плані, політичного і соціального розвитку професійного вдосконалення.

У соціально-психологічному контексті поняття "зрілість" трактується як досягнення в розвитку особистості та індивідуальності, що характеризується здатністю людини бути незалежним в житті, коли він не потребує допомоги інших, які підтримують його життєву рівновагу і протистояння життєвим труднощам. Протягом усього життя людина продовжує оцінювати свій досвід, прогнозувати свою поведінку та порівнювати його з реальними чи передбачуваними оцінками та досвідом інших. Однак "значущі інші" стають лише її порадиниками, опонентами в питаннях, за якими вона сама приймає життєво важливі рішення, виходячи з власних "життєвих цінностей". Здатність приймати і реалізовувати такі рішення є показником зрілості духовного розвитку людини, а критеріями, на основі яких він їх реалізує, є соціальний розвиток.

I.C. Кон вказав на протиріччя в призначенні критеріїв оцінки соціальної зрілості. Він пише, що деякі автори, намагаючись сформулювати єдиний критерій соціальної зрілості, вибирають в якості такого критерію початок самостійного трудового життя. В якості основи для цього критерію ми б спочатку відзначили величезну нерівномірність соціального дозрівання різних молодіжних груп: сільська молодь, потім робітники, які подорослішали раніше, а потім молоді люди, студенти. "[12] Іс Кон приходить до висновку, що необхідно розглядати соціальне дозрівання як багатовимірний процес, який у нього є не один, а кілька критеріїв. Серед найважливіших з них він називає: "закінчення освіти, здобуття стабільної професії, початок роботи, матеріальна незалежність від батьків, політична та громадянська зрілість, військова служба (для чоловіків), одруження, народження першої дитини. Перехід від дитинства до дорослого життя характеризується збільшенням кількості і розширенням

спектру фактично доступних або нормативно обов'язкових соціальних ролей для індивіда в цьому віці, що пов'язано з розширенням сфери його життя. У процесі розвитку об'єктивна значимість і співвідношення різних ролей і пов'язаних з ними відносин значно змінюються" [12].

Г. С. Сухобська [25] розглядає основні атрибути здатність самостійно прогнозувати свою поведінку в нестандартних життєвих ситуаціях, заснована на розвиненому вмінні отримувати необхідну інформацію і аналізувати її з урахуванням поставленої мети, мобілізувати себе для прийняття власного рішення, незважаючи на різні обставини і внутрішнє соціально невмотивоване бажання зупинити перебіг свого життя. власні дії і самостійно відстежувати їх результати, проводити оціночну рефлексію на основі сформованого самосвідомості і об'єктивної, неупередженої оцінки своїх думок, здійснювати дії і вчинки, проявляти їх; до емоційно адекватної реакції на різні власні ситуації.

Ми відзначаємо, що серед дослідників немає усталеної точки зору на структуру соціальної компетентності. Точка зору обмежена кількістю дослідників. Однак така несподіванка наукових думок говорить про те, що існує стійкий інтерес дослідників до цієї проблеми.

Узагальнюючи позиції дослідників щодо структури соціальної зрілості, ми виділили наступні компоненти::

1) когнітивно-мотиваційний компонент має на увазі наявність у індивіда знань, соціальних уявлень і системи цінностей; соціальний інтелект, дивергентне мислення, творчий пошук, планування власного життєвого сценарію, знання життєвих криз, розуміння соціальної реальності, вибір спеціальності і т. д. когнітивно-мотиваційний компонент має на увазі наявність знань, соціальних уявлень і системи цінностей; соціальний інтелект, дивергентне мислення, творчий пошук, планування власного життєвого сценарію, знання життєвих криз, розуміння соціальної реальності, вибір спеціальності і т. д. ;

2) рефлексивний компонент-включає психічну саморегуляцію, управління почуттями, психосексуальну грамотність, незалежність, розуміння соціальних ролей, здатність відчувати нюанси соціальної ситуації, вирішувати проблемні ситуації і брати на себе відповідальність;

3) операційно-технологічна складова - характеризується наявністю певного соціального досвіду, умінням ефективно взаємодіяти з суспільством, умінням діяти адекватно, різноманітними поведінковими прийомами, виконанням соціальних ролей, умінням виходити з конфліктної ситуації і так далі.

На сьогоднішній день, ймовірно, неможливо запропонувати вичерпно повну модель соціальної зрілості особистості. За уявленнями древніх людей, Земля спочивала на трьох китах або трьох слонах. Особистісна зрілість заснована на чотирьох "китах" - чотирьох ключових і фундаментальних компонентах,

навколо якого групуються багато інших, а саме:

- 1) відповідальність;
- 2) толерантність;
- 3) саморозвиток;
- 4) позитивне мислення, позитивне ставлення до світу (цей компонент присутній у всіх попередніх).

Давайте детальніше розглянемо ці компоненти. Відповідальність відрізняє соціально незрілу людину від звичайної людини (не кажучи вже про Зрілі моделі). Слід зазначити, що концепція двох типів відповідальності досить поширена в психології особистості. У мейнстрімі з'явилася область, відома як психологія причинного атрибуції (Дж. К.Роттер).

Відповідальність першого типу-це той випадок, коли людина вважає за необхідне брати на себе відповідальність за все, що відбувається з ним в житті. Відповідальність другого типу пов'язана з ситуацією, коли людина схильна вважати ситуацію відповідальною за все, що відбувається з ним в житті, або з

іншими людьми, або з зовнішніми обставинами. соціальна зрілість та її наслідки складова-відповідальність-формується тільки в адекватній діяльності.

Формування відповідальності безпосередньо пов'язане з наданням індивіду свободи вибору. Питання про ступінь свободи повинен вирішуватися з урахуванням віку та інших специфічних особливостей і обставин. Але сам принцип залишається непохитним. Це теза і " неможливо визнати людину вільною, не визнаючи її одночасно і відповідальний", вимагає наступного обов'язкового додавання протилежного характеру:"неможливо визнати людину відповідальною, не визнаючи її водночас вільною". Формування відповідальності відбувається одночасно з розвитком індивідуальної автономії і забезпеченням свободи вибору для себе.

Толерантність є наступним важливим компонентом соціальної зрілості людини. У структурі загального феномена толерантності (Н. Бордовська, а. Реан [4]) можна виділити два типи толерантності:

- 1) чуттєва терпимість індивіда;
- 2) диспозиційна толерантність індивіда.

Сенсорна толерантність пов'язана зі стійкістю до впливу соціального середовища, тоді як реакція на будь-який негативний фактор погіршується через зниження чутливості до його впливу. Таким чином, сенсорна толерантність пов'язана з класичною (і навіть психофізіологічної) толерантністю, підвищенням порога чутливості до різних впливів соціального середовища, в тому числі до впливів суб'єктів міжособистісної взаємодії. Отже, сенсорна толерантність має кілька типів, зокрема цей: толерантність-це нечутливість, толерантність - це сила, толерантність - це стіна.

В основі диспозиційної толерантності лежить принципово інший механізм, що забезпечує толерантність індивіда до соціальних взаємодій. В даному випадку мова йде про схильність, готовність до певного "толерантного" реагування індивіда на навколишнє середовище. Диспозиційна толерантність включає в себе

певні установки індивіда, його систему відносин з реальністю: з іншими людьми, з їх поведінкою, з самим собою, з впливом інших людей на себе, на життя в цілому.

Саморозвиток. Потреба в саморозвитку і самореалізації є однією з ключових складових зрілої особистості. Ідея саморозвитку і самореалізації є фундаментальною або, принаймні, надзвичайно важливою для багатьох сучасних концепцій особистості (К.Роджерс [19, 20], е. Фромм [29]). Вона займає лідируюче положення в гуманістичній психології, однієї з найпотужніших галузей, інтенсивно розробляються практикою сучасної психологічної науки.

Центральне місце займає ідея "я" (самореалізація, саморозвиток, самовдосконалення). Прагнення до саморозвитку-це досягнення власного ідеалу. Гостра потреба в саморозвитку, прагнення до самовдосконалення і самореалізації представляють велику цінність самі по собі. Вони є показником особистісної зрілості і в той же час умовою її досягнення. Крім усього іншого, гостра потреба в саморозвитку, самореалізації є джерелом людського довголіття, причому довголіття активного, не тільки фізичного, а й соціального, особистісного. Професійні досягнення, професійні навички та професійне довголіття також пов'язані з яскраво вираженим прагненням до саморозвитку, що вже підтверджено експериментальними даними.

Концепція особистісної зрілості повинна ґрунтуватися на ідеї єдності самореалізації і самопереносу. Феномен самопереносу людського існування займає важливе місце в науках про особистість (психології, філософії, педагогіці), особливо там, де розглядаються питання особистісної зрілості. У той же час самоперенос пов'язаний з відходом людини за межі свого "я", з його орієнтацією на інших людей, на певну річ, в загальному, на щось, що знаходиться поза самої людини. У більш категоричній формі ця думка виражена в твердженні: "бути особистістю-значить бути спрямованим не на себе, а на щось інше".

1.2. Взаємозв'язок між особистісною зрілістю і професійною діяльністю студентів-психологів у науковій літературі

Взаємозв'язок між особистісною зрілістю і професійною діяльністю студентів-психологів є однією з важливих тем, що досліджується в науковій літературі. Багато досліджень показали, що успішність у професійній діяльності психолога залежить не тільки від знань і навичок, а й від особистісних якостей, таких як емоційна стійкість, спроможність до співчуття, емпатія, терпимість до нестабільності, гнучкість мислення, та ін. Згідно з дослідженнями, психологічна зрілість є однією з ключових особистісних якостей, яка сприяє успішній професійній діяльності студентів-психологів. Ця якість визначається наявністю у людини розуміння себе, своїх емоцій, мотивів та цілей, а також здатністю керувати ними у конструктивний спосіб. Студенти-психологи з вищим рівнем психологічної зрілості мають більшу впевненість у своїх знаннях та навичках, більш добре розуміють своїх клієнтів та мають більш розвинені комунікативні навички.

Додатково, інші дослідження також показали, що успішна професійна діяльність психолога також залежить від наявності важливих професійних якостей, таких як етичність, професійна компетентність та спроможність до співпраці. Студенти-психологи, які розвивають ці якості, здатні досягати високих результатів в своїй професійній діяльності та забезпечувати високий рівень задоволення від своєї роботи. Крім того, деякі дослідження зазначають, що особистісна зрілість може впливати на вибір професії студентами-психологами. Наприклад, студенти з вищим рівнем психологічної зрілості можуть більш активно відстоювати свої інтереси та вибирати ті професійні сфери, які найбільше відповідають їхнім цінностям та інтересам.

Деякі дослідження також показали, що особистісна зрілість може впливати на ставлення студентів-психологів до професійної діяльності та їхню мотивацію до неї. Наприклад, студенти з вищим рівнем особистісної зрілості можуть бути

більш мотивовані до розвитку професійних навичок та вдосконалення своєї професійної компетентності. Крім того, деякі дослідження вказують на те, що професійна діяльність може сприяти розвитку особистісної зрілості студентів-психологів. Наприклад, робота з клієнтами може вимагати від психологів певних рівнів емоційної стійкості та емпатії, що може допомогти їм розвивати ці важливі особистісні якості.

Багато досліджень звертають увагу на те, що професійна діяльність студентів-психологів може стати важливим чинником в їхньому особистісному зростанні та розвитку. Наприклад, під час професійної практики студенти можуть зустрічатися з різними складними ситуаціями, які можуть допомогти їм розвивати важливі навички, такі як комунікативність, толерантність, уважність до потреб клієнтів тощо. Також важливо зазначити, що зрілість особистості може відрізнятися в залежності від спеціалізації в психології, наприклад, у студентів, які вивчають клінічну психологію, може бути вищий рівень особистісної зрілості порівняно зі студентами, які вивчають інші спеціалізації в психології.

Є деякі дослідження, які вказують на те, що наявність високого рівня особистісної зрілості може сприяти більш успішній професійній діяльності студентів-психологів. Наприклад, дослідження, проведені С. Бірд та його колегами (Bird, Markman, Shaw, & Sabatino, 2003), показали, що наявність високого рівня особистісної зрілості у студентів-психологів пов'язана з більш успішним виконанням практичних завдань та більш високими оцінками учасників на курсі психології. Також було проведено дослідження, яке демонструє зв'язок між особистісною зрілістю та емпатією, що є важливим аспектом у професійній діяльності студентів-психологів. У дослідженні, проведеному Д. Фройдом та його колегами (Freud, Platt, & Levinson, 1986), було виявлено, що студенти-психологи з вищим рівнем особистісної зрілості були більш емпатичними та здатнішими розуміти потреби та проблеми своїх клієнтів.[12]

Однак, необхідно враховувати, що професійна діяльність студентів-психологів може бути складною та надзвичайно вимогливою, особливо під час стажування в клінічному середовищі. Тому, наявність високого рівня особистісної зрілості не є гарантією успіху в професійній діяльності. Особистісна зрілість є лише одним з багатьох факторів, які можуть вплинути на професійний успіх студентів-психологів. Таким чином, для студентів-психологів важливо розвивати свою особистісну зрілість, зокрема, навички емоційного інтелекту та емпатії, які допоможуть їм бути більш успішними в їхній професійній діяльності. Однак, це не єдиний фактор успіху, інші навички та компетенції також мають велике значення, щоб стати успішним психологом.

Далі необхідно проводити подальші дослідження, які допоможуть з'ясувати, які конкретні фактори особистісної зрілості мають найбільший вплив на професійну діяльність студентів-психологів та як їх можна розвивати в навчальному процесі для досягнення кращих результатів в майбутньому. Один з провідних вчених у цій області – Людмила Петрівна Волкова, професор кафедри психології особистості та соціальної психології національного університету «Києво-Могилянська академія». У своїх дослідженнях, вона зосереджується на вивченні рівня особистісної зрілості студентів-психологів та їх професійної підготовки.[25]

Інший провідний вчений у цій області – Ірина Вікторівна Беккер, професор кафедри психології та соціальної роботи у Вінницькому національному технічному університеті. У своїх дослідженнях вона вивчає зв'язок між рівнем особистісної зрілості та якістю професійної діяльності студентів-психологів, зокрема, їх здатність до емпатії, співпраці та саморозвитку.

Також серед провідних вчених, які досліджують взаємозв'язок між особистісною зрілістю та професійною діяльністю студентів-психологів, можна відзначити Ірину Олександрівну Жук, доцента кафедри психології та соціальної роботи у Вінницькому національному технічному університеті. Вона вивчає

вплив рівня особистісної зрілості на формування професійної ідентичності студентів-психологів та їх готовності до професійної діяльності.

До інших провідних вчених, які також досліджують взаємозв'язок між особистісною зрілістю та професійною діяльністю студентів-психологів, можна віднести Марію Вікторівну Андрєєву, професора кафедри загальної психології та педагогіки Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Вона проводить дослідження на тему впливу рівня саморозвитку та особистісної зрілості на якість професійної діяльності студентів-психологів. Окрім цього, до провідних вчених, які вивчають взаємозв'язок між особистісною зрілістю та професійною діяльністю студентів-психологів, можна віднести Ольгу Володимирівну Залетову, доцента кафедри педагогіки та психології Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Вона вивчає вплив особистісної зрілості на формування професійних компетенцій студентів-психологів.[11]

До інших вчених, які займаються дослідженням взаємозв'язку між особистісною зрілістю та професійною діяльністю студентів-психологів, можна віднести Олександру Валеріївну Молодцову, професора кафедри загальної та соціальної психології Національного університету «Києво-Могилянська академія». Вона проводить дослідження в галузі особистісного розвитку студентів-психологів, зокрема, вивчає вплив професійної підготовки на розвиток особистості та формування професійної ідентичності майбутніх психологів.

Також можна відзначити Олену Анатоліївну Штанько, доцента кафедри загальної та соціальної психології Національного університету «Києво-Могилянська академія». Вона проводить дослідження в галузі професійної ідентичності та самоактуалізації студентів-психологів, а також вивчає вплив професійної підготовки на розвиток особистості та формування професійної компетентності майбутніх психологів.

Деякі дослідження також вказують на те, що особистісна зрілість може впливати на вибір професії студентів-психологів. Наприклад, студенти з вищим рівнем особистісної зрілості можуть віддалятися від психології, якщо вони вбачають інші відповідні кар'єрні шляхи, або ж можуть зосередитися на конкретних аспектах психології, які їх цікавлять.[6]

Отже, особистісна зрілість і професійна діяльність студентів-психологів є тісно пов'язаними поняттями, які взаємодіють між собою. Розвиток важливих особистісних якостей та професійних навичок є необхідним для успішної професійної діяльності та досягнення високих результатів в роботі психолога. Також важливо, щоб студенти-психологи обирали професії, які найбільше відповідають їхнім інтересам та цінностям, оскільки це може сприяти їхній професійній задоволеності та ефективності в роботі. Дослідження взаємозв'язку між особистісною зрілістю та професійною діяльністю студентів-психологів є актуальною та важливою проблемою, яка потребує подальших досліджень та розвитку. Результати таких досліджень можуть бути корисними для підвищення якості підготовки майбутніх психологів та для формування ефективної професійної діяльності в майбутньому.

1.3. Особистісні та професійні якості студента-психолога

Формування професійних і особистісних якостей в діяльності психолога є важливим фактором її ефективності. Вибір професії явно робить істотний вплив на формування особистості студента, і його індивідуальні особливості відображаються в протилежному напрямку, яке студент вибирає у вигляді спеціалізації після закінчення навчання.

У випадку студентів-психологів формування певних якостей допоможе знайти можливість займатися науковою діяльністю, тоді як інші допоможуть займатися викладанням або практичною діяльністю, пов'язаною з психоконсультацією або психотерапією.

Кожен студент, який отримує професію психолога, характеризується, перш за все, особливим поглядом на світ і сприйняттям процесів, що відбуваються в ньому, аналізом різних життєвих ситуацій, вчинків, людей і їх взаємин.

Особистісні якості студента-психолога є важливою основою для його успіху в університеті та подальшої професійної діяльності.

Особистісні якості студента-психолога є важливою основою для його успіху в університеті і в майбутній професійній діяльності. Для студента-психолога характерно перетин особистого і професійного життя, включення досвіду і постійний пошук і розуміння всіх подій і ситуацій, як у професійному, так і поза професійному житті.

Для психолога внутрішній світ іншої людини загадковий, але постійно викликає потребу пізнати і зрозуміти його. Тому психологам важливо подбати про розвиток таких якостей, як терпіння, посидючість, толерантність і розуміння різних нестандартних форм мислення, досвіду і поведінки, щоб виконати це завдання.

Коли людина усвідомлює, що його суб'єктивний світ і світ об'єктивної реальності різні, він усвідомлює, що у людей багато відмінностей, і, відповідно, коли студент-психолог розуміє брак знань про суб'єктивний світ інших людей і причини їх поведінки, у такої людини виникає брак знань про суб'єктивний світ інших людей і причини їх поведінки. Шанс стати психологом.

Дружиніна в.н. вважає, що практикуючий психолог - це людина, яка може успішно адаптуватися до соціального середовища, на відміну від психолога-дослідника. Він успішно оцінює навколишню дійсність і знає, чому її варто змінити.

Для психолога важливо мати високий рівень інтелекту. Також, виходячи з результатів значної кількості досліджень, Ларошфуко виявив, що чим розумніша людина, тим більше відмінностей між людьми він помічає, оскільки для

звичайної людини всі рівні. Результати значної кількості досліджень виявили особистісні якості успішного психолога.

Так, р. Кеттел навів список особистісних якостей, прийнятих психологами-практиками-досвідцями.

Для психолога цінна практика спілкування з людьми, він любить контакти, йому завжди потрібно спілкування, що є важливим фактором його успіху.

Психологи-дослідники не є прихильниками інтенсивного спілкування і тому мають менший вплив на свою професійну діяльність..

Однак "загальний інтелект" залишається важливим у двох випадках.

Загалом, для представників, якими я є, важлива як практична Сумісність у психології, так і наукові, Соціальні та комунікативні навички, оскільки в більшості випадків у психології важлива взаємодія на різних рівнях та з різними людьми.

Н. А. Амінова і М. В. Молоканов відзначають, що вони важливі для психолога з практичною спрямованістю:

- * виражена готовність до контакту;
- * загальний інтелект;
- * вміння підтримувати контакти, тобто стресостійкість в процесі спілкування;
- * здатність контролювати свою поведінку, тобто зберігати емоційний самоконтроль в процесі спілкування;
- * Поїзд (Train);
- * емоційне зараження;
- * Співчуття;
- * покладайтеся на себе у прийнятті рішень [14].

До цього списку, т. Вернева додає ввічливість, дружелюбність, відповідальність, оптимізм, організованість, допитливість, спостережливість, наполегливість, посидючість, терпіння, привабливість, товариськість, уважність,

холоднокривність, такт, чуйність, альтруїзм, ввічливість, людяність, об'єктивність, інтелект, динамізм, гнучкість поведінки, емоційна стабільність і самоконтроль.

Безсумнівно, комунікативні навички є чи не найважливішим в структурі професійних якостей особистості майбутнього психолога. Також здатність впливати на інших, співпрацювати з ними, розуміти і відчувати їх (володіти інтуїцією) робить істотний вплив на успішне професійне навчання, а потім і на професійну діяльність психолога.

У психологічній літературі набір комунікативних якостей часто називають "комунікативним талантом", і в ньому виділяють п'ять блоків:

1. перший блок - це вміння правильно і повно сприймати об'єкт, навички спостереження і швидкої орієнтації.;

2. другий блок - розуміння внутрішніх властивостей об'єкта, проникнення у внутрішній світ, розвиток психологічної інтуїції, розуміння внутрішніх властивостей об'єкта; гуманістична спрямованість і загальна ерудиція

3. третій блок - це вміння співпереживати, висловлювати доброту, повагу до людини;

4. четвертий блок - це здатність до самоаналізу, інтерес до власної особистості і до особистості інших.;

5. П'ятий блок - це здатність до самоконтролю, вміння бути зосередженим, уважним, встановлювати контакт, зміцнювати довіру і мати почуття гумору [33].

Загальне ставлення до життя і діяльності передається психологом через формування таких якостей, як відповідальність, організованість, оптимізм, допитливість, відкритість, спостережливість, критичність, самовизначення, гнучкість, креативність і рефлексивність.

Важливим для психолога є формування адекватної самооцінки, розуміння власної особистості, сильних і слабких сторін, усвідомлення рівня

компетентності-некомпетентності. Ви також повинні розуміти, як ви можете компенсувати свої особисті недоліки.

Очевидно, що психолог, у психологічному профілі якого домінує комунікабельність, може досягти більшого успіху у професійній діяльності, враховуючи або не беручи до уваги загальні інтелектуальні здібності.

Також важливо підкреслити важливість соціального інтелекту в структурі характеристик професійної діяльності психолога. Соціальний інтелект включає когнітивний, емоційний та пов'язаний з ними організаційний компонент. [17]

Когнітивний компонент структури включає соціальні знання (знання особливих правил поведінки), соціальну пам'ять (запам'ятовування Імен та облич), соціальне мислення (визначення почуттів, визначення настроїв, відображення дій інших), соціальне прогнозування (формулювання планів дій та відображення власних розвиток) та соціальне сприйняття (здатність запам'ятовувати людину і розуміти мову жестів). [17]

Емоційний компонент соціального інтелекту включає соціальну чутливість (емоційну виразність та емпатію) та здатність до саморегуляції (самоконтроль та емоційна стійкість).

Комунікативний і організаційний компоненти соціального інтелекту включають соціальну адаптивність (відкритість у відносинах з іншими, здатність переконувати інших) і соціальну взаємодію (здатність і готовність до співпраці, здатність взаємодіяти колективно). [19]

Завдяки розвитку когнітивного компонента соціального інтелекту відбувається успішна адаптація в такому напрямку, як психодіагностика. Отже, ця властивість несе в собі когнітивний стиль.

Розвиток емоційного компонента соціального інтелекту сприяє успішному наданню психологічної допомоги клієнтам та їхнім родинам.

Таким чином, це властивість несе в собі емоційний стиль.

Комунікативно-організаційна складова сприяє формуванню комунікативного стилю.

Гармонійне поєднання всіх складових сприяє успіху діяльності психолога.

Гармонійне поєднання всіх трьох складових при досить високому рівні розвитку сприяє успіху психолога у всіх видах професійної діяльності.

Ця стильова особливість називається гармонійним стилем.

Удосконалення особистісних якостей, а також саморозвиток і самовдосконалення особистості в цілому важливі для успішного становлення студента-психолога як майбутнього професіонала. [20]

Основними факторами ефективності вміння психолога ділитися є комунікативні здібності, які проявляються в готовності до контакту, спостережливості, товарищескості, проникливості, мовної компетентності; чутливість, вміння невербально спілкуватися, слухати, здатність емоційно заражатися, співчуття, розвинена рефлексія; привабливість (ввічливість, уважність, людяність, інтелект, щирість, коректність, легкість, чарівність, відкритість, оптимізм, чуйність, порядність, такт, терпіння, гумор).

Висновок до розділу 1

Отже, особистісна зрілість є важливим елементом розвитку індивіда та суспільства, і її формування вимагає постійного самовдосконалення та розвитку, яке можна досягти через навчання, досвід, саморефлексію та роботу над своїми недоліками. Цей процес може бути складним та вимагати часу та зусиль, але він є ключовим для досягнення успіху та гармонії в житті. Особистість з високим рівнем зрілості має деякі важливі риси, такі як уміння приймати рішення на основі розуміння ситуації та можливих наслідків, бути самостійним та відповідальним за свої дії, розвинути емпатію та здатність до співпереживання, а також бути відкритим до нових ідей та думок.

Отже, розвиток особистісної зрілості є важливим завданням кожної людини, яке дозволяє досягти успіху та гармонії в житті. Він вимагає постійної роботи над собою та розвитку, але ці зусилля можуть принести значні плоди в професійному та особистому житті.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ РІВНІВ ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

2.1.Складання програми емпіричного дослідження

Для визначення особистісних якостей студентів – психологів ц було проведено емпіричне дослідження, яке дозволило виявити основні тенденції в розвитку певних сфер особистості психолога.

У дослідженні взяли участь 60 студентів, у тому числі 30 дівчат та 30 хлопчиків.) Вік обстежених осіб становить 18-21 рік.

Вибірка студентів-психологів з двох університетів: Львівського державного університету внутрішніх справ та Львівського політехнічного інституту

Дослідження проводилося з використанням наступних психодіагностичних методів:

- Опитувальник особистісної зрілості (ОЗО) О. С. Штепи;
- Особистісний опитувальник А. Т. Джерсайлда;
- методика діагностики реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова [21].

Опитувальник особистісної зрілості (ОЗО) О. С. Штепи – це психологічний тест, який використовується для вимірювання рівня зрілості особистості. Розроблений у 2001 році українським психологом О. С. Штепою. Тест складається з 120 запитань, які охоплюють різні аспекти особистості, такі як емоційна стійкість, самоконтроль, відповідальність, емпатія, комунікабельність, толерантність, творчість тощо.

Відповіді на запитання оцінюються за чотирма бальними шкалами: «Так», «Можливо», «Скоріше так», «Ні». Після проходження тесту, особистість отримує загальний бал зрілості та оцінки по кожному з аспектів, які вивчалися. ОЗО О. С. Штепи може використовуватися для діагностики рівня зрілості у психологічній практиці, при відборі кандидатів на роботу, а також у навчальних закладах для визначення індивідуальних особливостей студентів.

Важливо зазначити, що результати тесту не повинні використовуватися для підтвердження або спростування якихось стереотипів про особистість, а мають бути розглянуті в комплексі з іншими дослідженнями та аналізами. Також слід пам'ятати, що цей тест не є повним описом особистості, а лише допомагає визначити певні аспекти зрілості. ОЗО О. С. Штепи є досить популярним інструментом у психології, оскільки він дозволяє оцінити не тільки когнітивні, але й емоційні та поведінкові аспекти особистості. За допомогою цього тесту можна встановити пріоритетні напрямки розвитку особистості та виявити особливості, які потребують підтримки та розвитку.

ОЗО О. С. Штепи складається з п'яти основних частин: емоційно-вольової, когнітивної, мотиваційної, комунікативної та творчої. Кожна з частин містить 24 запитання, які дозволяють оцінити певний аспект особистості. Загальна тривалість проходження тесту становить близько 60-80 хвилин.

Особистісний опитувальник А. Т. Джерсайлда – це інструмент, який використовується для вимірювання п'яти головних особистісних рис: відкритість до досвіду, уважність, екстраверсія, дружелюбність та невротичність. Цей опитувальник був розроблений Артуром Т. Джерсайлдом, американським психологом, який спеціалізувався на дослідженнях особистісних рис та їх впливі на поведінку людини. Особистісний опитувальник А. Т. Джерсайлда складається з 60 запитань, на які людина повинна дати відповідь, використовуючи шкалу від 1 до 5. Кожне запитання стосується однієї з п'яти особистісних рис, і результуючі бали використовуються для визначення рівня кожної з цих рис.

Відкритість до досвіду відображається у здатності людини до нових ідей та досвіду. Люди з високим рівнем цієї риси зазвичай відкриті для нових ідей та думок, мають широкі інтереси і креативні, тоді як люди з низьким рівнем цієї риси віддають перевагу традиціям і сталим рутинам. Уважність стосується здатності людини до організації своєї роботи та планування. Люди з високим рівнем цієї риси зазвичай дисципліновані та мають високі вимоги до себе, тоді як

люди з низьким рівнем цієї риси можуть бути більш хаотичними та невпевненими у своїх діях.

Екстраверсія відображається у рівні енергії та здатності людини до спілкування та взаємодії з іншими людьми. Люди з високим рівнем цієї риси зазвичай енергійні, дружелюбні та відчутливі до соціальних подій, тоді як люди з низьким рівнем цієї риси можуть бути більш інтровертними та зосередженими на своїх власних думках та почуттях. Дружелюбність стосується здатності людини до того, щоб бути приємною та доброзичливою до інших людей. Люди з високим рівнем цієї риси зазвичай емоційно стабільні та сприймають людей навколо як друзів, тоді як люди з низьким рівнем цієї риси можуть бути більш обережними і малодушними. Невротичність стосується тенденції людини до того, щоб переживати емоційні стреси та тривогу. Люди з високим рівнем цієї риси можуть бути більш схильні до депресії та тривоги, тоді як люди з низьким рівнем цієї риси зазвичай менш схильні до цих емоційних реакцій.

Особистісний опитувальник А. Т. Джерсайлда є важливим інструментом для вивчення особистісних рис людини та їх впливу на поведінку та життєві досягнення. Цей інструмент може бути корисним для професійного розвитку, визначення кар'єрних та особистих цілей та поліпшення взаємовідносин у робочих та особистих сферах.

Методика діагностики реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова (МДРСЦО) є психологічним інструментом, призначеним для вивчення системи цінностей людини, її ставлення до різних аспектів життя та визначення її особистісної орієнтації. Методика складається з двох частин: тестування та інтерв'ю. У першій частині використовується «Методика діагностики системи цінностей» (МДСЦ) С.Бубнова, яка дозволяє визначити структуру системи цінностей тестової особи та її відношення до них. У другій частині проводиться інтерв'ю, в якому психолог розповідає про результати тестування та ставить запитання щодо реальної орієнтації

особистості. МДРСЦО базується на теорії С. Бубнова про десять базових цінностей, які включають в себе владу, досягнення, стимулювання, самовираження, безпечність, гармонію, доброту, традицію, працелюбність та універсальність. Також у методиці використовуються додаткові категорії, такі як цінності, пов'язані зі здоров'ям, духовністю, сім'єю та іншими.

Результати МДРСЦО дають можливість встановити особистісну орієнтацію тестової особи та визначити, які цінності для неї є найважливішими. Це може бути корисним при вирішенні проблем у різних сферах життя, наприклад, в кар'єрному розвитку, сімейних взаєминах та інших.

Застосування МДРСЦО вимагає наявності психологічної підготовки та досвіду у роботі з психологічними методиками. Крім того, для проведення МДРСЦО необхідно мати згоду та співпрацю тестової особи, а також забезпечити конфіденційність результатів.

Однією з переваг МДРСЦО є можливість використання результатів для розробки індивідуальної програми розвитку особистості, оскільки цінності є важливим чинником формування мотивації та поведінки людини. Крім того, методика може бути корисною для вивчення системи цінностей групи людей або організації. Проте, слід зазначити, що МДРСЦО має свої обмеження та не може дати повну картину про особистість тестової людини. Результати методики потрібно розглядати у контексті інших факторів, таких як соціальне середовище, культурні особливості тощо.

У загальному, методика діагностики реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова є корисним інструментом для вивчення ціннісних орієнтацій людини та може бути використана в практиці психологічної діагностики та розвитку особистості.

Результати застосування методів були розроблені як кількісно, так і якісно. Кількісні результати по кожному з методів представлені у вигляді діаграм, таблиць і схематизмів.

2.2. Обґрунтування вибору методик та інтерпретація результатів дослідження

Опитувальник особистісної зрілості (ОЗО) О.С. Штепі. Анкета дозволяє визначити ступінь особистісної зрілості, що дозволяє вибудувати продуктивну консультаційну

роботу за характеристиками людини і рівнем його зрілості.

Особистісна зрілість-це процес внутрішньоутробної трансформації, джерелом якого є потреба індивіда в самореалізації та набутті ідентичності. Конструктивність процесу забезпечується послідовністю людини, а продуктивність - його оптимальним рівнем впевненості в собі. Результатом трансформації, змістом особистісної зрілості є відповідальна побудова людиною власної концепції життя відповідно до моральних принципів та особистої місії [21; 24].

Майновими якостями зрілої людини є:

Синергія як здатність володіти цілісним сприйняттям світу і людей, розуміти взаємозв'язок протиріч.

Автономія проявляється в здатності довіряти власним судженням і діяти відповідно до них, маючи власну систему цінностей, незалежну від оточення.

Контактна здатність характеризує здатність швидко встановлювати глибокі контакти з людьми.

Самоприйняття-це безцінне позитивне ставлення до себе, незважаючи на очевидні недоліки.

Креативність-це здатність загострювати дисгармонію, творча спрямованість.

Децентралізація - це здатність дивитися на явища з різних точок зору, розуміти і приймати те, що інші люди можуть сприймати щось по-іншому, здатність відтворювати чужу точку зору.

Толерантність - це терпимість до різних думок, неупереджене ставлення до людей і подій.

Відповідальність полягає в усвідомленні себе автором певної дії і прийнятті його наслідків.

Глибина переживання - це переживання різних переживань:

почуття гармонії зі світом, здатність досягати кульмінаційного "плато переживань", які змінюють ставлення до світу.

"Філософія життя" - це усвідомлення людиною власної реальності в контексті навколишнього середовища з метою пошуку сенсу життя.

Одними з характеристик філософії життя є життєва позиція, життєві принципи і життєве кредо [21].

Ця анкета містить 85 тверджень. У цій статті пропонується список особистих якостей, навичок і ставлення до різних життєвих ситуацій. На кожне твердження необхідно відповісти "так" або "ні".

Результати оцінюються після нарахування балів за кожним фактором. Сирі кульки прикладають до стінок. Аналіз профілю зрілої особистості проводиться на основі наявності рис, які є частиною властивості зрілої особистості, і на основі реалізації рис, які є частиною властивості зрілої особистості. Доступні характеристики - Це ті, які варіюються від 5 до 7 балів. Реалізовані характеристики оцінюються в 8-10 балів.

Особистісна зрілість може мати наступні показники::

- високий-є не менше 80% характеристик, які реалізують не менше 50%, включаючи всі або деякі характеристики, такі як "відповідальність", "децентралізація", "глибина досвіду", "життєва філософія", "толерантність";

- необхідно-присутній 40-70% необхідної кількості. До них відносяться усвідомлена "відповідальність", "децентралізація", "глибина досвіду", "філософія життя", "толерантність".;

- критичний-доступно 30% або менше, незалежно від того, реалізовані вони. Відповідно до кількісного аналізу результатів емпіричного дослідження по кожній з ознак були отримані наступні показники (див.додаток 1).

Процентні і середні значення характеристик дозволяють зробити висновок про те, що люди у віці 18-21 року знаходяться на критичному рівні особистісної зрілості, точніше, можна зробити висновок, що вони практично відсутні.

Ми можемо зробити ці висновки на основі аналізу основних характеристик зрілості особистості студента-психолога. Тому що тільки такі характеристики, як "відповідальність", "глибина досвіду" і "здатність до контакту", входять в існуючі характеристики. Відповідно, сукупність і кількість цих характеристик не дозволяють говорити про особистісної зрілості людини. Більш того, при реалізації рис характеру жодна з рис зрілої особистості не позбавлена недоліків. Найнижчі середні показники спостерігаються за такими характеристиками, як "толерантність" (3,5) і "креативність" (3,3).

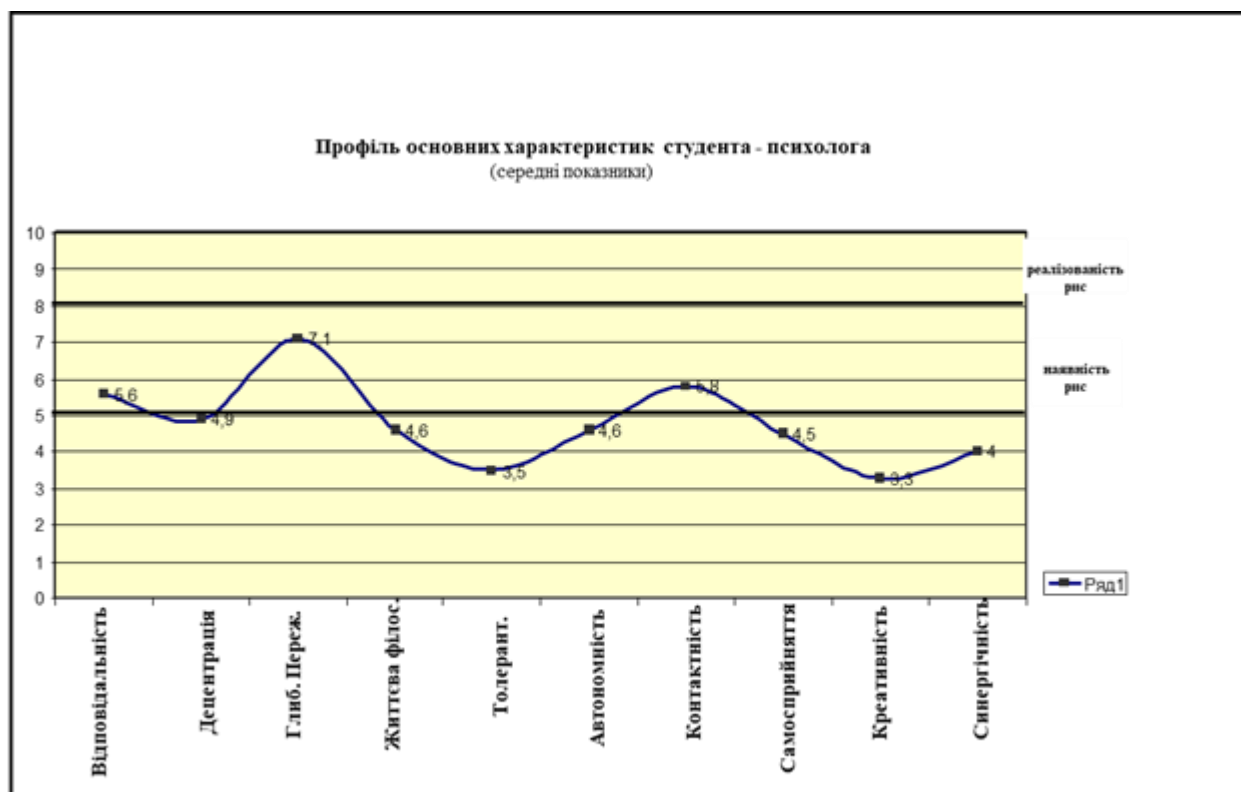

Рис. 2.1. Профіль особистісної зрілості студента-психолога

В цілому, можна зробити висновок, що на правильній стадії формування відсутні такі характеристики, як "децентралізація", "глибина досвіду", "філософія життя", "толерантність", оскільки тільки на правильній стадії формування можна говорити про зрілість особистості.

При аналізі основних параметрів зрілої особистості був проведений порівняльний аналіз середніх показників по кожній окремій характеристиці особистісної зрілості як у чоловіків, так і у жінок. Відповідно до цих показників були складені профілі особистісної зрілості студента-психолога.

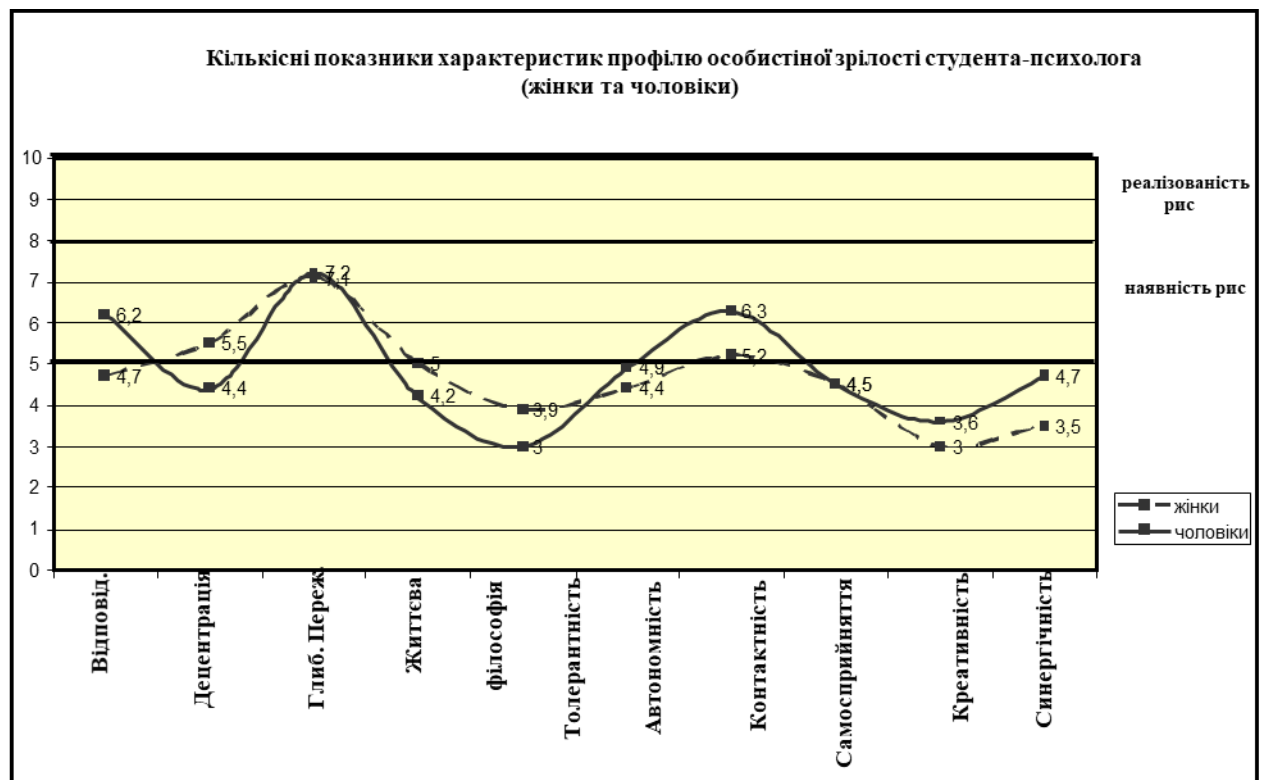

Рис. 2. 2. Профілі особистісної зрілості студента-психолога (чоловіки, жінки)

Що стосується профілю особистісної зрілості чоловіків, то для них характерні такі характеристики, які знаходяться в зоні існуючих характеристик, а саме "відповідальність", "глибина досвіду", "автономія", "здатність до контакту". Хоча наявність цих рис все ще не дозволяє говорити навіть про

необхідний рівень особистісної зрілості. Тому що в зоні реалізації функції немає властивості.

Існують певні відмінності в профілі особистісної зрілості жінок, оскільки у них переважають такі характеристики, як "глибина досвіду", "децентралізація", "філософія життя" і "здатність до спілкування".

Ці показники все ще вказують на критичний рівень особистісної зрілості. Як і у самців, у самок немає жодної риси, яка перебувала б в зоні реалізованих рис.

Найбільше наближення до середніх показників спостерігається за такими характеристиками, як "глибина переживання" і "самоприйняття". Існують значні відмінності в таких характеристиках, як відповідальність, децентралізація, толерантність, творчість та Синергія.

Таким чином, критичний рівень особистісної зрілості у випробовуваних вказує на те, що позиція особистості не сформована, що світ сприймається не в повній мірі, а що відбуваються в ньому процеси не приймаються і не розуміються, що вони не приймають фіксовані цінності і власні переконання, що також існує упереджене ставлення до них, що їх не можна прийняти і зрозуміти, що у них немає фіксованих цінностей і власних переконань, що також існує упереджене ставлення до подій і людям, у яких немає прагнення до самореалізації.

Особистісний опитувальник А.Т. Джерсайлд. Особистісний опитувальник А.Т. Джерсайлда спрямований на оцінку особистісних якостей, які виражаються в житті у вигляді більш-менш стабільних внутрішніх станів, що впливають на ставлення до себе, інших людей, власної роботи і життя в цілому [21; 32].

Техніка включає твердження, взяті з типових повсякденних думок людей. Ви повинні уважно прочитати кожен твердження. Кожне твердження слід розглядати як незалежне від інших. Слід зазначити, чи відображає це твердження проблему, з якою ви стикалися у своєму повсякденному житті.

Методологія містить 36 тверджень. Всі вони згруповані навколо 9 станів особистості. Кожна умова відповідає 4 операторам з методу. Максимальна оцінка серйозності певної якості або стану становить 8 балів, а мінімальна - 0 балів.

Цей метод дозволяє оцінити вираженість наступних особистісних рис і станів:

- * Самотність;
- * втрата сенсу існування;
- * Свобода вибору;
- * сексуальний конфлікт;
- * вороже настрої;
- * невідповідність між реальним і ідеальним"я";
- * Свобода волі;
- * Безнадійність;
- * почуття непристойності.

Ступінь прояву якостей і станів оцінюється за наступною шкалою::

7-8 балів-надмірна якість або стан;

5-6 балів-сильно виражена якість або стан;

3-4 бали-помірна якість або стан; 0 – 2 бали - слабка якість або стан.

Результати обробки відповідей респондентів дозволили нам зробити наступні висновки щодо ступеня вираженості певних властивостей і станів:

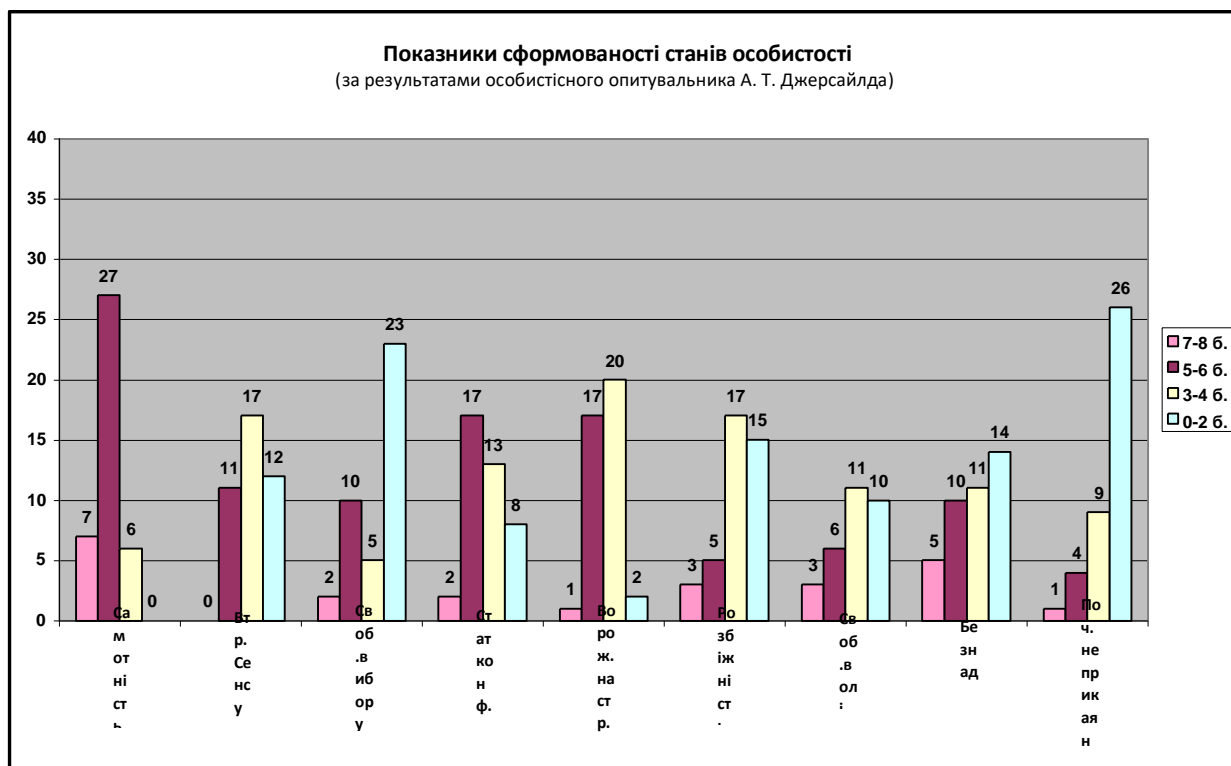

Рис. 2.3. Якості та стани особистості

Про переважання певних характеристик і станів можна зробити наступні висновки::

Самотність

17,5% - надмірний стан;

67,5% - важкий стан;

15% - це стан середньої тяжкості; 0% - легкий стан.

Втрата сенсу існування

0% - це надмірний стан; 27,5% - важкий стан;

42,5% - стан середньої тяжкості; 30% - легкий стан.

свобода вибору

5% - надмірний стан;

25% - це дуже виражений стан;

12,5% - стан середньої тяжкості; 57,5% - стан легкого ступеня тяжкості.

Сексуальний конфлікт

5% - це надмірний стан; 42,5% - важкий стан;
32,5% - стан середньої тяжкості; 20% - легкий стан.

Вороже настрої

2,5% - надмірний стан;
42,5% - важкий стан;
50% - це стан середньої тяжкості; 5% - легкий стан.

Невідповідність між реальним і ідеальним"я"

7,5% - надмірний стан;
12,5% - важкий стан;
42,5% - стан середньої тяжкості; 37,5% - легкий стан.

Вільна воля

7,5% - надмірний стан;
15% - важкий стан;
27,5% - стан середньої тяжкості; 25% - легкий стан.

Безнадійність

12,5% - надмірний стан;
2,5% - важкий стан;
27,5% - стан середньої тяжкості; 55% - легкий стан.

Відчуваю себе непристойно

2,5% - надмірний стан;
10% - важкий стан;
22,5% - стан середньої тяжкості; 65% - легкий стан.

За результатами дослідження з використанням особистісного опитувальника можна стверджувати, що більше половини випробовуваних відчують такий стан, як самотність, яке є надмірним і дуже вираженим.

Більше половини випробовуваних мають слабо виражені стани, такі як безнадійність, вільна воля та почуття непристойності. Більшість людей знаходяться в оптимальному ступені прояву цих станів, хоча у багатьох

переважають розчарування в житті, безнадійність і відчай, що, ймовірно, слід пов'язувати з особливостями розвитку і становлення особистості в студентські роки.

Цікавим фактом залишається те, що більшість випробовуваних, включених в систему міжособистісних відносин в студентському середовищі, відчувають себе самотніми. Цей факт може бути пов'язаний з відсутністю тісного і жвавого спілкування між студентами в поєднанні з переважанням дистанційного навчання в останні два роки.

Розподіл середніх показників самотності має значні відмінності між чоловіками та жінками.

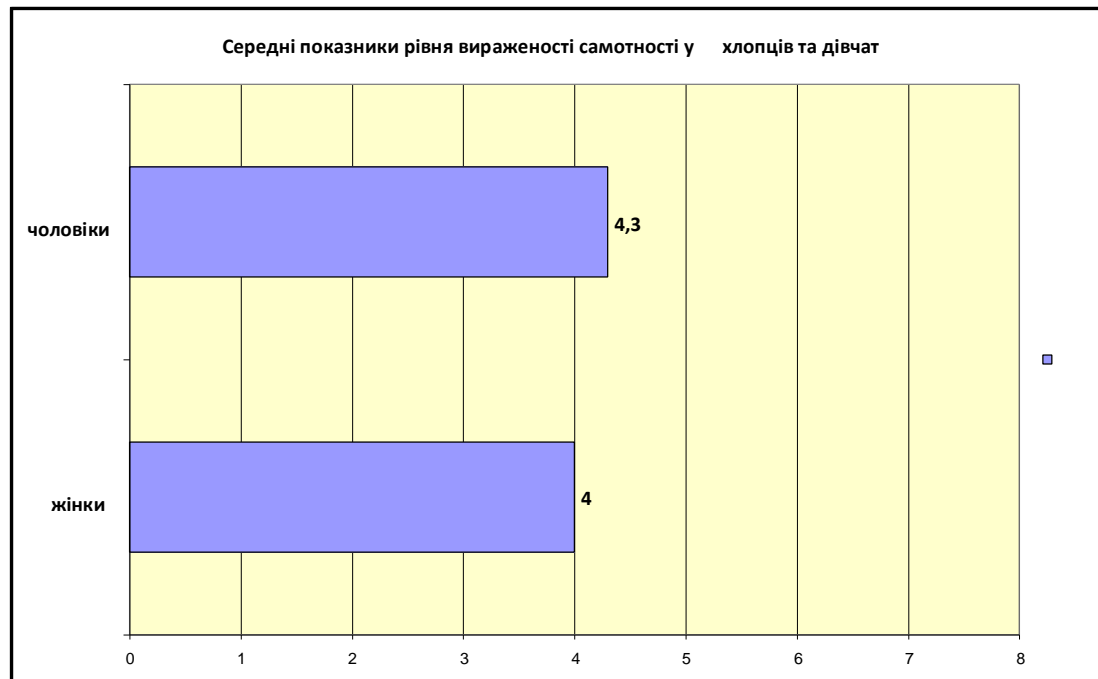

Рис 2.4. Ступінь вираження самотності

Варто відзначити, що для успішного розвитку функціонування гармонійної особистості в цьому віці необхідно скорегувати деякі стани. Оскільки перехід певних рис у зону сильного або надмірного вираження може бути однією з причин таких криз, як спустошення, безнадія, кризи значущих відносин, кризи особистої автономії та кризи самореалізації, це може бути однією з причин криз спустошення.

Методика діагностики реальної ціннісної структури орієнтації особистості С. С. Бубнова. Методика визначення реалізації особистісних ціннісних орієнтацій в реальних життєвих умовах. Методика складається з 66 питань. Можливі відповіді на питання: "так" або "ні". Ступінь вираженості кожної з поліструктурних ціннісних орієнтацій обчислюється з використанням відповідного ключа. За результатами обробки даних створюється графічний профіль, який відображає міру вираженості кожного значення. Список основних цінностей виглядає наступним чином:

- * приємне проведення часу, відпочинок;
- * матеріальне благополуччя;
- * шукайте і насолоджуйтеся прекрасним;
- * допомога і милосердя до інших;
- * Любов;
- * дізнаватися щось нове про світ, природу і людину;
- * високий соціальний статус та управління людьми;
- * визнання та повага з боку людей та вплив на навколишнє середовище;
- * соціальна активність для досягнення позитивних змін у суспільстві;
- * спілкування;
- * здоров'я.

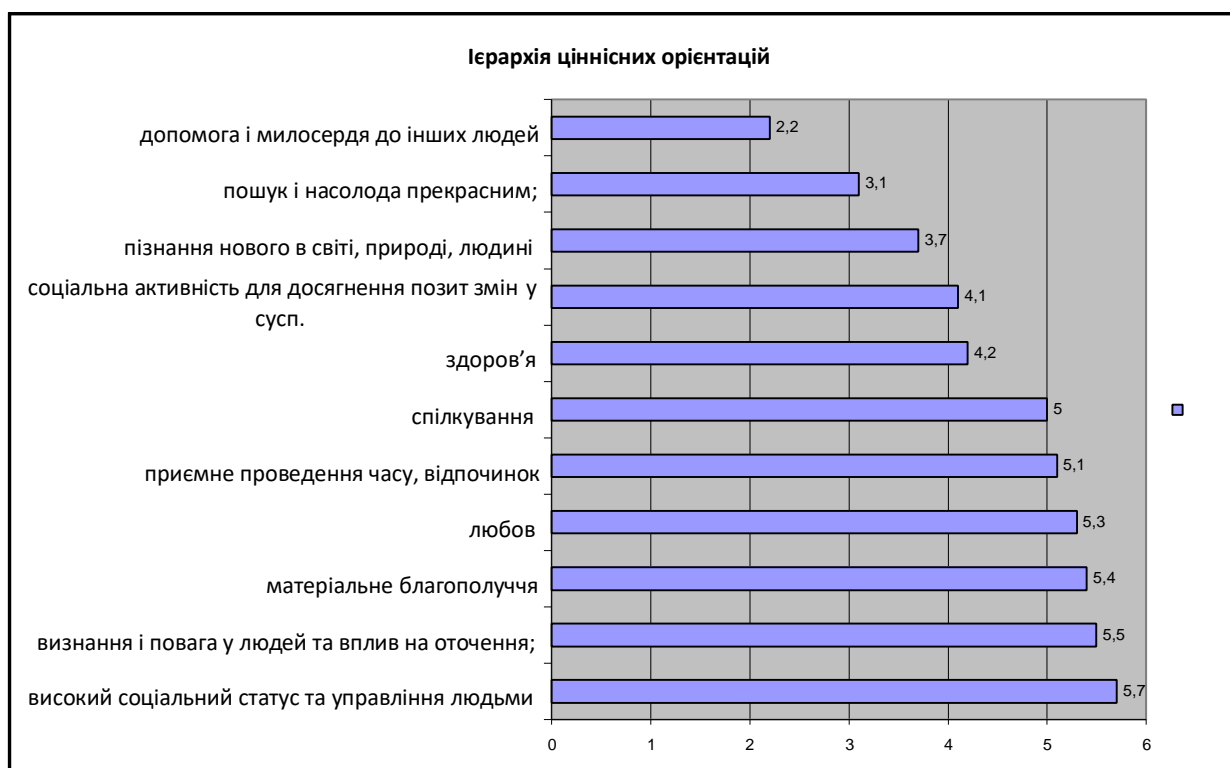

Рис. 2.5. Ієрархія цінностей у студентів -психологів

Ранжування результатів дозволило нам виявити структуру ієрархії ціннісних орієнтацій у студентів.

Основними цінностями є " високий соціальний статус і управління людьми", " визнання і повага до людей і вплив на навколишнє середовище "і" матеріальне благополуччя", тобто цінності, пов'язані з соціальною значимістю людини, придбанням їм відповідного місця в суспільстві і системою міжособистісних відносин. краватка.

Зайнявши своє місце в ієрархічній структурі цінностей," Шукати прекрасне і насолоджуватися ним "і" допомагати іншим людям і проявляти милосердя " не мали значення. Це показує, що в цьому віці люди досить зосереджені на своїй соціальній реалізації і витрачають все менше і менше часу на саморозвиток, допомогу іншим і пізнання світу. Такі, здавалося б," вічні "цінності, як любов і здоров'я, не займають найвищих позицій в ієрархії

цінностей, принаймні, цікаво, що найвище положення в ієрархії" матеріального благополуччя " вище, ніж здаються безумовними цінності.

Цей факт може бути підтвердженням виникнення кризи в певному віці, який впливає на ціннісно-смыслову сферу особистості і визначає соціальну орієнтацію індивіда.

2.3. Аналіз результатів дослідження щодо рівня особистісної зрілості студентів –психологів та її впливу на професійну діяльність

Результати емпіричного дослідження показали дещо критичний рівень особистісної зрілості у студентів-психологів, точніше, можна зробити висновок, що він практично відсутній, оскільки в спектрі доступних характеристик присутні тільки такі характеристики, як "відповідальність", "глибина досвіду" і "здатність до контакту".

Критичний рівень особистісної зрілості у випробовуваних показує, що життєва позиція особистості не сформована, що відсутнє цілісне сприйняття світу і розуміння процесів, що відбуваються в ньому, що немає прийняття і розуміння оточуючими, що немає стабільної системи цінностей і своїх власних переконання, що також відсутнє цілісне сприйняття навколишнього світу і розуміння процесів, що відбуваються в ньому, що немає прийняття і розуміння оточуючими, що немає стабільної системи цінностей, що упереджене ставлення до подій і людям дає про себе знати відсутністю прагнення до самореалізації.

Варто відзначити, що тут спостерігається високий рівень самотності.

У системі цінностей студентів на перших позиціях стоять "високий соціальний статус і управління людьми", "визнання і повага до людей і вплив на навколишнє середовище" і "матеріальне благополуччя", тобто цінності, пов'язані з соціальною значимістю, займають належне місце в суспільстві і системі освіти. міжособистісні стосунки.

Низькі позиції в ієрархічній структурі цінностей займали "пошук прекрасного і насолода ним" і "допомога і прояв милосердя до інших". Це показує, що в цьому віці люди досить зосереджені на своїй соціальній реалізації і витрачають все менше і менше часу на саморозвиток, допомогу іншим і пізнання світу.

Такі цінності, як "любов" і "здоров'я", займають не найвищі позиції в ієрархії цінностей, принаймні, цікаво, що вищий ранг" матеріального благополуччя" вище, ніж здаються безумовними цінності.

Таким чином, можна зробити висновок, що на домінування особистості студента впливають соціокультурні та соціальні фактори, які суттєво впливають на його мотиваційну сферу та систему ціннісних орієнтацій.

Вони, в свою чергу, призводять до кризових станів і психологічних особливостей, які становлять загрозу для розвитку гармонійної, реалізованої і успішної особистості в цьому віці.

З огляду на проведене дослідження можна зробити висновок, що рівень особистісної зрілості має великий вплив на ефективність професійної діяльності студентів-психологів. Виявлено, що студенти з вищим рівнем особистісної зрілості мають кращі результати у професійній діяльності та здатні більш ефективно працювати з клієнтами. Зрілість особистості включає в себе такі якості, як самоконтроль, відповідальність, толерантність, емпатію, гнучкість мислення та інші. Ці якості допомагають студентам-психологам забезпечити успішну взаємодію зі своїми клієнтами, виявляти їх потреби та допомагати їм вирішувати проблеми. Таким чином, розвиток особистісної зрілості у студентів-психологів може бути корисним для їх майбутньої професійної діяльності. Рекомендується звернути увагу на розвиток особистісних якостей студентів у процесі навчання, щоб забезпечити їм успішну професійну кар'єру та допомогти клієнтам отримати якісну психологічну допомогу.

Важливо зазначити, що розвиток особистісної зрілості є процесом, який триває протягом усього життя людини, і він може бути змінений під впливом різних факторів. Тому, для студентів-психологів, які прагнуть розвиватися в професійному плані, важливо прагнути до постійного саморозвитку та вдосконалення своїх особистісних якостей. З ростом технологій та наукового прогресу, психологічна наука теж постійно розвивається, і це вимагає від студентів-психологів не лише володіння професійними знаннями, а й здатності застосовувати їх на практиці з врахуванням особистісних особливостей клієнта. Тому, розвиток особистісної зрілості студентів-психологів може стати визначальним фактором у їх успішній професійній діяльності.

Можна підсумувати, що рівень особистісної зрілості студентів-психологів має важливе значення для їх професійної діяльності. Розвиток цих якостей може допомогти студентам бути ефективними практикуючими психологами та забезпечити якісну психологічну допомогу для клієнтів. Тому, в процесі навчання студентів-психологів, слід надавати належну увагу розвитку їх особистісних якостей, які можуть покращити їх професійну підготовку та успішну кар'єру в майбутньому.

Важливо зазначити, що взаємозв'язок між рівнем особистісної зрілості та ефективністю професійної діяльності студентів-психологів може бути багатоаспектним. Наприклад, студенти з високим рівнем особистісної зрілості можуть бути більш ефективними в роботі з клієнтами, оскільки вони здатні краще розуміти їх потреби та почуття. Крім того, вони можуть бути більш толерантними, емпатичними та вмілими у вирішенні конфліктів. З іншого боку, студенти з низьким рівнем особистісної зрілості можуть бути менш успішними в професійній діяльності, оскільки вони можуть мати проблеми зі здатністю співпрацювати з клієнтами та вирішувати складні ситуації. Також можуть виникати проблеми з емоційним контролем та управлінням стресом, що може впливати на їх здатність працювати з клієнтами.

Також важливо зазначити, що розвиток особистісної зрілості студентів-психологів не є одноразовим процесом, а вимагає постійної роботи над собою та своїми якостями. Для цього можуть використовуватися різноманітні методи, такі як практичні тренінги, спеціальні курси, індивідуальні консультації з психологами тощо. Нарешті, варто зазначити, що рівень особистісної зрілості студентів-психологів може впливати на їх майбутню кар'єру та професійний успіх. Студенти з високим рівнем особистісної зрілості можуть мати більш широкі можливості для розвитку в своїй професії, оскільки вони можуть бути більш успішними в спілкуванні з колегами та клієнтами, керувати своїми емоціями та вирішувати проблеми, що виникають на роботі. Студентам-психологам слід звертати увагу на розвиток таких якостей, як емпатія, толерантність, відкритість до нового та бажання навчатися. Ці якості є важливими для ефективної співпраці з клієнтами та для розвитку професійної кар'єри.

Рівень особистісної зрілості може впливати на здатність студентів-психологів до саморефлексії та критичного аналізу власної роботи. Саморефлексія та критичний аналіз можуть допомогти студентам покращити свої професійні навички та забезпечити якісну роботу з клієнтами.

Таким чином, рівень особистісної зрілості має важливе значення для професійної діяльності студентів-психологів, адже він впливає на їх ефективність у роботі з клієнтами, професійний розвиток та кар'єрні можливості. Розвиток особистісної зрілості вимагає постійної роботи над собою та використання різних методів та підходів для покращення рівня зрілості.

Висновок до розділу 2

Таким чином, з досліджень також випливає, що студенти-психологи мають певні недоліки в своїй особистісній зрілості, зокрема, в області регуляції поведінки, емоційного контролю та вміння працювати в стресових ситуаціях. Також, деякі студенти можуть мати низький рівень самооцінки та нестабільність емоційного стану.

Результати емпіричного дослідження показали дещо критичний рівень особистісної зрілості у студентів-психологів, точніше, можна зробити висновок, що він практично відсутній, оскільки в спектрі доступних характеристик присутні тільки такі характеристики, як «відповідальність», «глибина досвіду» і «здатність до контакту». Для підвищення рівня особистісної зрілості студентів-психологів можна рекомендувати проведення спеціальних тренінгів та практичних занять з розвитку навичок регуляції поведінки та емоційного контролю. Також, важливо сприяти розвитку самооцінки та вміння працювати в стресових ситуаціях.

ВИСНОВОК

Грунтуючись на результатах теоретичних і емпіричних досліджень, можна зробити наступні висновки:

Студентський вік характеризується орієнтацією на отримання знань і освіти, високим рівнем соціальної активності і гармонійним поєднанням соціальної та інтелектуальної зрілості.

На цьому етапі людина активно реалізує свій особистісний потенціал в різних сферах життя, перш за все, це професійна підготовка і спеціалізація.

Особливість формування особистості студента-психолога пов'язана з розподілом різних соціальних ролей, набуттям виборчих прав, юридичної та економічної відповідальності, можливістю участі у рівноправній соціальній діяльності, здобуттям освіти та набуттям спеціальності.

У цьому віці людина стає статевозрілим, розвиває розумові здібності та інтереси, формує систему цінностей (світогляд, погляд на життя), цілісний погляд на самого себе, готовність до самовдосконалення і професійні наміри.

Основними сферами життя є професійне навчання, особистісний ріст і самоствердження, розвиток інтелектуального потенціалу, духовне збагачення, моральне, естетичне і фізичне самовдосконалення.

У процесі навчання індивід формує свої професійні, світоглядні і громадянські якості, професійні навички, стабілізує психіку і активно розвиває інтелект, активно орієнтується на розвиток і зміну мотивації і ціннісних орієнтацій, а також на формування соціальних цінностей, пов'язаних з професіоналізацією.

В цілому формування особистості в студентському віці здійснюється в напрямку освоєння нових навичок, набуття досвіду, стабілізації психічних процесів, розвитку почуття відповідальності і обов'язку, професійного самовизначення і готовності до виконання професійних обов'язків. За цей час особистість студента проходить певні етапи від адаптації до готовності до професійної діяльності.

Емпіричне вивчення психологічних характеристик студентів дозволяє нам зробити висновки про критичний рівень особистісної зрілості у студентів-психологів, точніше, ми можемо зробити висновок, що вони практично відсутні, оскільки в сфері існуючих характеристик є тільки такі характеристики, як "відповідальність", "глибина досвіду" і "можливість зв'язатися є.

Критичний рівень особистісної зрілості у випробовуваних показує, що життєва позиція особистості не сформована, що відсутнє цілісне сприйняття світу і розуміння процесів, що відбуваються в ньому, що немає прийняття і розуміння оточуючими, що немає стабільної системи цінностей і своїх власних переконання, що також відсутнє цілісне сприйняття навколишнього світу і розуміння процесів, що відбуваються в ньому, що немає прийняття і розуміння оточуючими, що немає стабільної системи цінностей, що упереджене ставлення до подій і людям дає про себе знати відсутністю прагнення до самореалізації.

Можна стверджувати, що такий стан, як самотність, є надмірним і сильно вираженим більш ніж у половини людей.

У системі цінностей студентів на перших позиціях стоять "високий соціальний статус і управління людьми", "визнання і повага до людей і вплив на навколишнє середовище" і "матеріальне благополуччя", тобто цінності, пов'язані з соціальною значимістю, займають належне місце в суспільстві і системі освіти. міжособистісні стосунки.

Низькі позиції в ієрархічній структурі цінностей займали "пошук прекрасного і насолода ним" і "допомога і прояв милосердя до інших". Це показує, що в цьому віці люди досить зосереджені на своїй соціальній реалізації і витрачають все менше і менше часу на саморозвиток, допомогу іншим і пізнання світу.

Такі цінності, як "любов" і "здоров'я", займають не найвищі позиції в ієрархії цінностей, принаймні, цікаво, що вищий ранг" матеріального благополуччя " вище, ніж здаються безумовними цінності.

Таким чином, можна зробити висновок, що на домінування особистості студента впливають соціокультурні та соціальні фактори, які суттєво впливають на його мотиваційну сферу та систему ціннісних орієнтацій. Вони, в свою чергу, призводять до кризових станів і психологічних особливостей, які становлять

загрозу для розвитку гармонійної, реалізованої і успішної особистості в цьому віці.

Особистісна зрілість студентів-психологів є важливим фактором, що визначає їхню готовність до ефективної професійної діяльності. По-перше, зрілість характеризується готовністю студента до самостійної роботи, вмінням приймати відповідальні рішення та контролювати свої дії. По-друге, зрілість передбачає наявність у студента навичок спілкування та емоційної стабільності, що є важливими якостями для роботи в сфері психології.

Таким чином, особистісна зрілість студентів-психологів відіграє важливу роль у підготовці майбутніх фахівців. Їхня здатність до самостійної роботи, емоційна стабільність та навички спілкування є важливими передумовами для ефективного виконання професійних завдань. Отже, розвиток особистісної зрілості у студентів-психологів повинен бути однією з головних мет роботи університетів та факультетів психології. Крім того, особистісна зрілість студентів-психологів впливає на їхню здатність до емпатії та розуміння потреб клієнтів, що є ключовим для успішної роботи в цій сфері. Студенти, які мають високий рівень особистісної зрілості, здатні ефективно взаємодіяти з клієнтами, допомагаючи їм розв'язувати проблеми та досягати поставлених цілей.

Навчання в університеті має на меті не тільки здобуття студентами знань та навичок, а й формування їхньої особистості. Отже, розвиток особистісної зрілості студентів-психологів є не менш важливим, ніж професійна підготовка. Такі студенти стають більш впевненими у собі, здатними до самоаналізу та вдосконалення своїх професійних навичок. З метою розвитку особистісної зрілості студентів-психологів, університети та факультети психології можуть використовувати різноманітні методики та підходи. Наприклад, це можуть бути тренінги з розвитку навичок спілкування та лідерства, психологічні групові заняття з вдосконалення соціальної компетентності, терапевтична робота над емоційною стабільністю тощо.

Досягнення високого рівня особистісної зрілості є довготривалим процесом, тому важливо забезпечити постійний підвищення рівня самосвідомості та вдосконалення навичок у процесі професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багатої якості професійна підготовка психолога. А. А. Романенко. Педагогіка вищої та середньої школи. 2015. № 44. С. 108–111 .
2. Бурова О. В. Особистісна зрілість як умова успішної професійної діяльності майбутніх фахівців з психології. Педагогічний процес: теорія і практика. 2015. Т. 1, № 45. С. 88–91.

3. Вербицька І. О. Особистісна зрілість як фактор успішної професійної діяльності психолога. Професійна освіта: проблеми і перспективи. 2015. Вип. 3 (8). С. 123–126
4. Волкова О. В. Особистісна зрілість майбутніх фахівців з психології як фактор професійного становленн. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. Т. 5, № 1. С. 47–53.
5. Гапоненко В. І. Взаємозв'язок між особистісною зрілістю і професійною діяльністю студентів-психологів. Педагогіка вищої та середньої школи. 2015. № 46. С. 110–113.
6. Гузій Н. П. Професійна зрілість майбутніх фахівців з психології: досвід підготовки. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2015. Т. 1, № 43. С. 103–107
7. Гузій Н. П. Особистісна зрілість майбутніх фахівців з психології: проблеми дослідження. Наукові записки. Серія : Педагогічні науки. 2016. Т. 157, вип. 1. С. 78–82.
8. Денисенко О. В. Особистісна зрілість як передумова формування професійної компетентності майбутніх фахівців з психології. Педагогіка вищої та середньої школи. 2016. № 50. С. 112–115.
9. Діброва О. В. Особистісно-професійна зрілість майбутніх фахівців з психології як передумова успішної професійної діяльності. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Серія: Психологія. 2016. Вип. 49. С. 7–12.
10. Зайцева Н. В. Формування особистісно-професійної зрілості майбутніх психологів у вищому навчальному закладі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Педагогіка. 2016. Вип. 21. С. 85–88.
11. Зінов'єва О. В. Особистісна зрілість майбутніх психологів як умова ефективності їхньої професійної діяльності. Вісник Харківського

- національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Психологія. 2016. Вип. 56. С. 84–89.
12. Коваленко О. С. Особистісна зрілість майбутнього психолога як ключова компетенція його професійної діяльності. Професійна освіта: педагогіка і психологія. 2017. № 4. С. 34–40.
13. Ковальчук І. В. Особливості формування професійної зрілості майбутніх психологів в умовах вищого навчального закладу. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2017. Т. 177, вип. 1. С. 48–54.
14. Колотий В. П. Формування особистісної зрілості майбутнього психолога у процесі вищої педагогічної освіти. Педагогічний альманах. 2017. № 34. С. 86–90.
15. Кондратюк І. В. Формування особистісної зрілості майбутніх психологів в умовах вищого навчального. Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. 2017. № 1 (15). С. 92–96.
16. Кушнір І. В. Особистісно-професійна зрілість майбутніх фахівців з психології: проблеми дослідження. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2017. Т. 179, вип. 1. С. 78–84.
17. Кушнір І. В. Особистісно-професійна зрілість майбутніх фахівців з психології: сутність та структура. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки : збірник наукових праць. 2017. Вип. 32. С. 107–112.
18. Кушнір І. В. Формування професійної зрілості майбутніх психологів в умовах вищого навчального закладу. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2017. Т. 180, вип. 1. С. 112–118.
19. Лапінський В. В. Формування особистісної зрілості майбутнього психолога в процесі вищої професійної. Вісник Харківського національного

- педагогічного університету імені Г. С.Сковороди. 2016. Вип. 46. С. 194–199.
- 20.Мазурик В. С. Сутність та структура поняття «особистісна зрілість». Педагогіка та психологія. 2017. № 2. С. 29–35.
- 21.Максименко С. Д. Педагогічні умови формування особистісної зрілості майбутніх фахівців з психології в умовах вищої школи Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2017. Т. 186, вип. 1. С. 75–80 .
- 22.Максименко С. Д. Формування особистісної зрілості майбутніх психологів в умовах вищої школи. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2018. Т. 191, вип. 2. с. 12
- 23.Максименко С. Д. Формування професійної зрілості майбутніх психологів в умовах вищої школи. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2019. Т. 199, вип. 2. С. 82–88.
- 24.Максименко С. Д. Формування професійної зрілості майбутніх психологів у процесі навчання на практичних заняттях з психології. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2017. № 3. С. 63–71.
- 25.Максименко С. Д. Формування професійної зрілості майбутніх фахівців з психології у процесі навчання практичної діяльності. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2018. № 3. С. 63–71 .
- 26.Мельник Т. І. Психолого-педагогічні умови формування професійної зрілості майбутніх психологів. Педагогіка та психологія. 2015. № 3. С. 77–83 .
- 27.Мельник Т. І. Психолого-педагогічні умови формування професійної зрілості майбутніх психологів у вищому навчальному закладі. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2015. Т. 158, вип. 1. С. 144–150.
- 28.Моргунова Т. Л. Формування професійної зрілості майбутніх психологів у вищому навчальному закладі. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2018. Т. 144. С. 200–205.

- 29.Моргунова Т. Л. Формування професійної зрілості майбутніх психологів у процесі вищої освіти. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2015. Т. 159, вип. 1.С. 147–152.
- 30.Моїсеєнко Т. В. Психологічні особливості формування професійної зрілості майбутніх психологів. Педагогічний альманах. 2019. № 40. С. 176–180.
- 31.Назаренко Т. І. Вплив професійної орієнтації на формування професійної зрілості майбутніх психологів. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2016. Т. 170, вип. 2. С. 129–136 .
- 32.Нестерова В. В. Особистісні чинники професійної зрілості психологічних працівників. Наукові записки. Серія: Психолого-педагогічні науки. 2017. Т. 45. С. 43–49.
- 33.Овчаренко Т. В. Спеціальність «Психологія» у контексті розвитку професійної зрілості майбутнього фахівця. Психологія і суспільство. 2018. № 71. С. 106–113.
- 34.Орлова Н. В. Формування професійної зрілості студентів-психологів у процесі практичних занять. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2015. Т. 157, вип. 1. С. 174–179.
- 35.Осадча І. Л. Формування професійної зрілості майбутніх психологів у вищих навчальних. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2017. Т. 145, вип. 2. С. 77–81 .
- 36.Папенко Т. І. Психологічні особливості професійної зрілості майбутніх психологів у процесі вищої освіти освіт. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2015. Т. 154, вип. 2. С. 157–162 .
- 37.Поліванова І. Ю. Формування професійної зрілості майбутніх психологів у навчально-тренувальному процесі. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2016. Т. 172, вип. 3. С. 159–165 .

- 38.Поташник М. Г. Професійна зрілість майбутніх психологів як умова ефективності їх професійної діяльності. М. Г. Поташник, Н. М. Мартинюк. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2015. Т. 156, вип. 1. С. 208–213 .
- 39.Різник О. І. Формування професійної зрілості майбутніх психологів у процесі вищої освіти. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2015. Т. 160, вип. 1. С. 131–137.
- 40.Рудакова О. В. Формування професійної зрілості майбутніх психологів у процесі вивчення психологічних дисциплін. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2018. Т. 182, вип. 2. С. 205–210 .
- 41.Семенова С. О. Формування професійної зрілості майбутніх психологів в умовах інтерактивної взаємодії вищого навчального закладу та робочого. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2017. Т. 147, вип. 1. С. 114–119.
- 42.Сердюк І. Ю. Формування професійної зрілості майбутніх психологів у вищих навчальних закладах. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2015. Т. 153, вип. 1. С. 206–211 .
- 43.Скороход І. В. Формування професійної зрілості майбутніх психологів у процесі вивчення спеціальної дисципліни «Професійна етика психолога. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2015. Т. 155, вип. 2. С. 238–243 .
- 44.Скоробагач М. В. Професійна зрілість майбутніх фахівців з психології в умовах компетентнісно-орієнтованого навчання. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2015. Т. 151, вип. 2. С. 216–221.
- 45.Соколенко О. В. Формування професійної зрілості майбутніх психологів у процесі вивчення психологічних дисциплін. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2015. Т. 151, вип. 3. С.102–106 .

46. Соловйова М. І. Особистісні та професійні характеристики майбутніх психологів як передумова розвитку професійної зрілості. Педагогіка вищої та середньої школи. 2017. № 55. С. 205–210 .
47. Соловйова М. І. Формування професійної зрілості майбутніх психологів у процесі вивчення спеціальних дисциплін. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (26-27 жовтня 2017 р.). Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. С. 344–350.
48. Стребкова О. О. Особливості професійної зрілості майбутніх фахівців з психології. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. 2015. Вип. 8. С. 56–60.
49. Тарасенко Ю. В. Формування професійної зрілості майбутніх психологів у вищому навчальному закладі. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2017. Т. 146, вип. 2. С. 192–198.
50. Терещенко В. Г. Теоретичні засади формування професійної зрілості майбутніх психологів. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія». 2017. Т. 7. С. 41–45.
51. Ткаченко А. І. Формування професійної зрілості майбутніх психологів у процесі вивчення психології вищим навчальним закладом. Проблеми сучасної психології : збірник наукових праць Київського університету імені Бориса Грінченка. 2016. Вип. 30. С. 293–298 .
52. Ткачук С. І. Педагогічні умови формування професійної зрілості майбутніх. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2017. Т. 146, вип. 2. С. 199–204 .
53. Хоруженко І. М. Психологічні особливості становлення професійної зрілості майбутніх психологів. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал. 2015. Вип. 5. С. 272–283 .

- 54.Шиян М. О. Особистісний підхід у формуванні професійної зрілості майбутніх психологів. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2017. Т. 146, вип. 2. С. 204–209.
- 55.Щербак А. П. Професійна зрілість студентів-психологів у процесі навчання психології. Педагогіка вищої та середньої школи. 2021. с. 356.

ДОДАТКИ

Додаток А

Текст анкети

1. Найбільше задоволення в житті дає ... А) оцінка іншими результатів роботи.
В) усвідомлення того, що робота виконана добре.
С) усвідомлення того, що знаходишся серед друзів.
2. Якби я грав у футбол (баскетбол), то хотів би бути ... А) тренером, який розробляє тактику гри.
В) відомим гравцем.
С) обраний капітаном команди.

3. Кращими вчителями є ті, які ... А)
мають індивідуальний підхід.
В) захоплені своїм предметом і викликають інтерес до нього.
С) створюють в колективі атмосферу, в якій ніхто не боїться висловити свою думку.
4. Учні оцінюють як найгірших, тих вчителів, які ... А)
не приховують, що деякі люди несимпатичні.
В) викликають в усіх дух суперництва.
С) створюють враження, що предмет, який вони викладають, їм не цікавить.
5. Я радію, коли мої друзі...
А) допомагають іншим, коли для цього випадає нагода.
В) завжди вірні і надійні.
С) інтелігентні і в них різнобічні інтереси.
6. Кращими друзями вважаю тих,...
А) з якими добре складаються взаємовідносини.
В) які можуть більше ніж я.
С) на яких можна покластися.
7. Я хотів би, щоб про мене говорили, як про людину, яка ... А)
досягла життєвого успіху.
В) може по-справжньому любити.
С) відрізняється дружелюбністю і доброзичливістю.
8. Якби я міг вибирати, я хотів би бути ... А)
науковим працівником.
В) начальником відділу.
С) досвідченим пілотом.
9. Коли я був дитиною, я любив ... А)
гратися з друзями.
В) успіхи в справах.
С) коли мене хвалили.
10. Найбільше мені не подобається, коли я ...
А) зустрічаю перешкоди при виконанні покладеного на мене завдання.
В) коли в колективі погіршуються товариські стосунки.
С) коли мене критикує начальник.
11. Основна роль шкіл повинна полягати в ...
А) підготовці учнів до роботи за спеціальністю.
В) розвитку індивідуальних здібностей і самостійності.
С) вихованні в учнів якостей, завдяки яким вони могли б вживатися з людьми.
12. Мені не подобаються заклади, в яких ... А)
склалася недемократична система.
В) людина втрачає свою індивідуальність в загальній масі.
С) неможливе виявлення власної ініціативи.

13. Якби в мене було більше вільного часу, я б використовував його ... А)
для спілкування з друзями.
В) для улюблених справ і самоосвіти.
С) для безпечного відпочинку.
14. Мені здається, що я здатний на багато що, коли ... А)
працюю з симпатичними людьми.
В) маю роботу, яка мене задовольняє.
С) мої зусилля достатньо винагороджені.
15. Я люблю, коли ...
А) інші цінують мене.
В) відчуваю задоволення від виконаної роботи.
С) приємно проводжу час із друзями.
16. Якби про мене писали в газетах, мені б хотілося, щоб ... А)
відмітили роботу, яку я виконав.
В) похвалили мене за мою роботу.
С) повідомили про те, що мене вибрали в актив класу.
17. Я навчався б краще, якби викладач ...
А) мав би до мене індивідуальний підхід.
В) стимулював би мене до більш інтенсивної праці.
С) проводив дискусію з питань, які розглядаються.
18. Немає нічого гіршого, ніж ... А)
образа особистої гідності.
В) неуспіх при виконанні важливого завдання.
С) втрата друзів.
19. Понад усе я ціную ... А)
особистий успіх.
В) спільну роботу.
С) практичні результати.
20. Дуже мало людей, які...
А) дійсно радіють виконаній роботі.
В) із задоволенням працюють у колективі.
С) виконують роботу по-справжньому добре.
21. Я не виношу ...
А) сварок і суперечок.
В) заперечення всього нового.
С) людей, котрі ставлять себе вище за інших.
22. Я хотів би ...
А) щоб оточуючі вважали мене своїм другом.
В) допомагати іншим у спільній роботі.
С) викликати захоплення в інших.
23. Я захоплююсь начальством, коли воно ... А)
вимогливе.
В) користується авторитетом.
С) доступне.
24. На роботі я хотів би ...
А) щоб рішення приймалися колективно.

- В) самостійно працювати над вирішенням проблеми.
С) щоб начальник визнавав мої позитивні якості.
25. Я хотів би прочитати книжку ... А)
про мистецтво жити з людьми.
В) про життя видатної людини.
С) типу "Зроби сам".
26. Якби в мене були музичні здібності, я хотів би бути ... А)
диригентом.
В) солістом.
С) композитором.
27. Вільний час із найбільшим задоволенням проводжу ... А)
дивлячись детективний фільм.
В) в розвагах із друзями.
С) займаючись своїм захопленням (хобі).
28. За умови однакового виграшу я б із задоволенням ... А)
придумав цікавий конкурс.
В) виграв у конкурсі.
С) організував конкурс і керував ним.
29. Для мене найважливіше знати ... А)
що я хочу зробити.
В) як досягти мети.
С) як залучити інших до досягнення своєї мети.
30. Людина повинна поводити себе так, щоб ... А)
інші люди були задоволені нею.
В) виконати насамперед своє завдання.
С) за її працю не потрібно її ганьбити.

Ключ для обробки результатів дослідження

Спрямованість на:					
себе (СС)		взаємодію (ВД)		завдання (СЗ)	
1 А	16 В	1 С	16 С	1 В	16 С
2 В	17 А	2 С	17 С	2 С	17 В
3 А	18 А	3 С	18 С	3 В	18 В
4 А	19 А	4 В	19 В	4 С	19 С
5 В	20 С	5 А	20 В	5 С	20 А
6 С	21 С	6 А	21 А	6 В	21 В
7 А	22 С	7 С	22 А	7 В	22 В
8 С	23 В	8 В	23 С	8 А	23 А
9 С	24 С	9 А	24 А	9 В	24 В
10 С	25 В	10 В	25 А	10 А	25 С
11 В	26 В	11 С	26 А	11 А	26 С
12 В	27 А	12 А	27 В	12 С	27 С
13 С	28 В	13 А	28 С	13 В	28 А
14 С	29 А	14 А	29 С	14 В	29 В
15 А	30 С	15 С	30 А	15 В	30 В

Додаток В
Бланк
відповідей

Прізвище, ім'я _____

Вік _____ Дата _____

	Більше всього	-	Менше всього	+ 30	Результат
СС =	(.....)	-	(.....)	+ 30	
ВД =	(.....)	-	(.....)	+ 30	
СЗ =	(.....)	-	(.....)	+ 30	

№ з/п	Більше всього	Менше всього	№ з/п	Більше всього	Менше всього	№ з/п	Більше всього	Менше всього
1			11			21		
2			12			22		
3			13			23		
4			14			24		
5			15			25		
6			16			26		
7			17			27		
8			18			28		
9			19			29		
10			20			30		

Додаток Г

Результати дослідження за методикою діагностики професійної
спрямованості особистості О.С. Штепи

Респондент	Вік/ років	Професія/ спеціальність	Спрямованість на:		
			Себе (Я)	Спілкування (СС)	Завдання (СЗ)
1	18	Медична психологія	33	30	37
2	19	Медична психологія	40	28	34
3	18	Медична психологія	38	35	27
4	18	Медична психологія	36	37	27
5	18	Медична психологія	25	35	40
6	19	Медична психологія	21	35	44
7	19	Медична психологія	34	32	34
8	19	Медична психологія	37	30	33
9	19	Медична психологія	32	31	37
10	19	Медична психологія	41	26	33
11	19	Медична психологія	26	36	38
12	20	Право	27	37	36
13	23	Право	39	21	40
14	21	Соціальна робота	38	30	34
15	24	Соціальна робота	33	22	45
16	19	Лінгвістика	34	27	39
17	18	Соціальна робота	40	26	34
18	19	Право	38	24	38
19	18	Медична психологія	35	23	42
20	20	Лінгвістика	22	33	45
21	22	Соціальна робота	28	29	43
22	21	Медична психологія	27	29	44
23	18	Право	42	26	32
24	24	Лінгвістика	28	29	43
25	21	Соціальна робота	31	34	35
26	19	Соціальна робота	36	22	42
27	25	Соціальна робота	34	36	30

28	22	Медична психологія	32	21	47
29	18	Соціальна робота	36	25	39
30	18	Лінгвістика	31	30	39

Додаток Д

Порівняльні показники за різними професійними напрямкам професійної
спрямованості особистості на себе

Респондент	Професія/ спеціальність	Діапазони			
		21-27	28-34	35-40	41-47
1	Медична психологія		+		
2	Медична психологія			+	
3	Медична психологія			+	
4	Медична психологія			+	
5	Медична психологія	+			
6	Медична психологія	+			
7	Медична психологія		+		
8	Медична психологія			+	
9	Медична психологія		+		
10	Медична психологія				+
11	Медична психологія	+			
12	Право	+			
13	Право			+	
14	Соціальна робота			+	
15	Соціальна робота		+		
16	Лінгвістика		+		
17	Соціальна робота			+	
18	Право			+	
19	Медична психологія			+	
20	Лінгвістика	+			
21	Соціальна робота		+		

22	Медична психологія	+			
23	Право				+
24	Лінгвістика		+		
25	Соціальна робота		+		
26	Соціальна робота			+	
27	Соціальна робота		+		
28	Медична психологія		+		
29	Соціальна робота			+	
30	Лінгвістика		+		

Додаток Е

Порівняльні показники за різними професійними напрямкам професійної спрямованості особистості на спілкування

Респондент	Професія/ спеціальність	Діапазони			
		21-27	28-34	35-40	41-47
1	Медична психологія		+		
2	Медична психологія		+		
3	Медична психологія			+	
4	Медична психологія			+	
5	Медична психологія			+	
6	Медична психологія			+	
7	Медична психологія		+		
8	Медична психологія		+		
9	Медична психологія		+		
10	Медична психологія	+			
11	Медична психологія			+	
12	Право			+	
13	Право	+			
14	Соціальна робота		+		
15	Соціальна робота	+			
16	Лінгвістика		+		
17	Соціальна робота		+		
18	Право		+		
19	Медична психологія	+			

20	Лінгвістика		+		
21	Соціальна робота		+		
22	Медична психологія		+		
23	Право		+		
24	Лінгвістика		+		
25	Соціальна робота		+		
26	Соціальна робота	+			
27	Соціальна робота			+	
28	Медична психологія	+			
29	Соціальна робота	+			
30	Лінгвістика		+		

Додаток Ж

Порівняльні показники за різними професійними напрямкам професійної спрямованості особистості на завдання

Респондент	Професія/ спеціальність	Діапазони			
		21-27	28-34	35-40	41-47
1	Медична психологія			+	
2	Медична психологія		+		
3	Медична психологія	+			
4	Медична психологія	+			
5	Медична психологія			+	
6	Медична психологія				+
7	Медична психологія		+		
8	Медична психологія		+		
9	Медична психологія			+	
10	Медична психологія		+		
11	Медична психологія			+	
12	Право			+	
13	Право			+	
14	Соціальна робота		+		
15	Соціальна робота				+
16	Лінгвістика			+	
17	Соціальна робота		+		
18	Право			+	
19	Медична психологія				+

20	Лінгвістика				+
21	Соціальна робота				+
22	Медична психологія				+
23	Право		+		
24	Лінгвістика				+
25	Соціальна робота			+	
26	Соціальна робота				+
27	Соціальна робота		+		
28	Медична психологія				+
29	Соціальна робота			+	
30	Лінгвістика			+	